

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**MÜZİK EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI BİREYSEL SES EĞİTİMİ
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sera ÖZAKÇE

BURSA

2019

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**MÜZİK EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI BİREYSEL SES EĞİTİMİ
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Sera ÖZAKÇE

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Gülnihal GÜL

BURSA

2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Sera ÖZAKÇE

11/03/2019

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi” adlı Yüksek Lisans/ Doktora tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Sera ÖZAKÇE

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Gülnihal GÜL

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Sezen ÖZEKE

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalında 801640010 numara ile kayıtlı Sera ÖZAKÇE' nin hazırladığı “Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi” konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, .././2019 günü - saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayının tezinin/çalışmasının **(başarılı/başarısız)** olduğuna **(oy birliği/oy çokluğu)** ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)
Dr. Öğr. Üyesi Gülnihal GÜL
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Emel Funda TÜRKMEN
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Üye
Doç. Şirin AKBULUT DEMİRCİ
Bursa Uludağ Üniversitesi

ÖNSÖZ

Her zaman yanımda olan desteğini esirgemeyen aileme, saygıdeğer danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Gülnihal GÜL' e ve bu çalışmada emeği bulunan diğer tüm öğretim elemanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Rahmetli babam Op. Dr. Haluk ÖZAKÇE' nin anısına saygıyla...

Sera Özakçe

Özet

Yazar	: Sera ÖZAKÇE
Üniversite	: Bursa Uludağ Üniversitesi
Ana Bilim Dalı	: Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı	: Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XVI + 105
Mezuniyet Tarihi	: 11.03.2019
Tez	: Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi
Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Gülnihal GÜL

MÜZİK EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI BİREYSEL SES EĞİTİMİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Toplumların – devletlerin oluşumu ve kalkınmasında; geçmişin, bugünün ve geleceğin yaratımında büyük görevleri olan öğretmenlerin donanımlı bir şekilde yetiştirilmesi açısından yetiştirildikleri kurumların büyük öneme sahip olduğu bilinmekte; bu kurumlarda uygulanan programların içeriği ve yeterliği öğretmen adaylarının mesleki yeterlikleri açısından önemli görülmektedir. Bu kapsamda mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda gerçekleştirilen eğitimin program yeterlikleri doğrultusunda hazırlanmasının gerekli ve önemli olduğu düşünülmektedir.

Meslek hayatları boyunca seslerini devamlı kullanacak olan müzik öğretmeni adaylarının seslerini doğru, güzel ve etkili kullanabilmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle müzik öğretmeni adaylarının donanımlı bir şekilde yetiştirilmesinde önemli katkıları olduğu düşünülen bireysel ses eğitimi dersi ders programlarının alanında uzman kişilerce hedef, içerik, öğrenme – öğretme süreci ve değerlendirme basamakları dikkate alınarak hazırlanması gerekli görülmektedir.

Bu araştırmada mesleki müzik eğitimi kapsamında müzik eğitimi ana bilim dalı bireysel ses eğitimi dersi programlarının öğretim elemanı görüşleri ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda müzik eğitimi ana bilim dallarında görev yapan 15 bireysel ses eğitimi öğretim elemanı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşme yapılmıştır. Görüşme sorularından elde edilen veriler Nvivo 12 Nitel Veri Analiz Programı ile analiz edilmiş, her soruya ilişkin kod ve temalar elde edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda bireysel ses eğitimi ders programlarının program geliştirme boyutlarına yönelik hazırl

hazırlanmadığı, program içeriklerinin program hedeflerini yeterince karşılamadığı, program hedeflerine tam olarak ulaşamadığı, öğrenme- öğretme süreci içerisinde hedef davranışlara yeterli düzeyde ulaşamadığı, öğrenme – öğretme süreci içerisinde öğrenci bireysel farklılıkları, öğretim elemanı mesleki deneyimi ve teknik donanımı gibi nedenlerle programda değişikliklerin yapıldığı, alan uzmanı yetersizliğinin süreci olumsuz yönde etkilediği ve ders süresinin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Bireysel ses eğitimi, müzik eğitimi, öğretim programı.

Abstract

Author : Sera ÖZAKÇE
University : Bursa Uludağ University
Field : Fine Arts Education
Branch : Music Education
Degree Awarded : Master
Page Number : XVI + 105
Degree Date : 11.03.2019
Thesis : Evaluation of Individual Voice Training Programs of Musical
Education Master Science Branch
Supervisor : Dr. Öğr. Üyesi Gülnihal GÜL

EVALUATION OF INDIVIDUAL VOICE EDUCATION CURRICULUM IN DEPARTMENT OF MUSIC EDUCATION

It is of great importance that the music teacher candidates, who will use their voices continuously during their professional life, can use their voices correctly, well and effective. For this reason, it is considered necessary to prepare the individual voice education course curricula which are considered to have an important contribution to educating the music teacher candidates in a well-equipped manner by taking into consideration the target, content, learning-teaching process and evaluation steps.

In this study, it was aimed to evaluate the individual voice education course programs of the music education department within the scope of professional music education through instructor opinions. In this context, 15 individual voice education instructors from music education departments were interviewed by using semi-structured interview form. The data obtained from the interview questions were analyzed by Nvivo 12 Qualitative Data Analysis Program and the codes and themes related to each question were obtained. In accordance with the findings, it was found out that individual voice education curricula were not prepared for program development dimensions, the program contents did not meet the program objectives sufficiently, the program objectives could not be achieved completely, the target behaviors were not reached at a sufficient level within the learning-teacher process, changes were made in the program due to reasons such as the student individual differences, professional experience and technical expertise of instructors within the learning-teacher process, inadequacy of field specialists affected the process negatively and the duration of the course is insufficient.

Keywords: Curriculum, individual voice education, music education.

İçindekiler

Sayfa No

Bilimsel Etiğe Uygunluk	iv
Yönergeye Uygunluk Onayı	v
Jüri Üyelerinin İmza Sayfası	vi
ÖNSÖZ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	x
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR	xvi
1. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Ses Eğitimi	1
1.1.1. Bireysel ses eğitimi	2
1.1.1.1. Temel ses eğitimi	2
1.1.1.2. İleri ses eğitimi (Şan)	3
1.1.2. Kümesel ses eğitimi (Oda müziği)	4
1.1.3. Toplu ses eğitimi (Koro eğitimi)	4
1.2. Ses Eğitimi Öğeleri	5
1.2.1. Ses eğitimi anatomisi, fizyolojisi ve postür	5
1.2.2. Nefes	6
1.2.3. Vücut yumuşaklığı ve rahatlığı / Gevşeme egzersizleri	7
1.2.4. Fonasyon	7

	Sayfa No
1.2.5. Rezonans	8
1.2.6. Artikülasyon (Boğumlama)	9
1.2.7. Diksiyon	10
1.2.8. Dil ve konuşma	10
1.3. Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında Ses Eğitimi Programları	11
1.4. Türkiye’ de Program Geliştirme Çalışmaları.....	14
1.5. Program Geliştirme Boyutları	15
1.6. Problem Durumu	23
1.7. Araştırma Soruları	23
1.8. Amaç	24
1.9. Önem	25
1.10. Varsayımlar	26
1.11. Sınırlılıklar	27
1.12. Tanımlar	27
2. BÖLÜM: LİTERATÜR (ALAN YAZIN)	29
2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	29
2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	31
3. BÖLÜM: YÖNTEM	34
3.1. Araştırma Modeli	34
3.2. Çalışma Grubu	34
3.3. Veri Toplama Araçları	37
3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	38
4. BÖLÜM: BULGULAR	43
4.1. Bireysel Ses Eğitim Öğretim Programı Hazırlama Süreci	45

4.2. Program İçeriklerinin Program Hedeflerini Karşılatabilme	
Durumu	48
4.3. Program Hedeflerine Ulaşılabilir Durumu	50
4.4. Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Hedef Davranışlara Ulaşılabilir	
Durumu	53
4.5. Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Programda Değişiklik Yapma	
Durumu	55
4.6. Hedef ve Hedef Davranışların Tespitine Yönelik Değerlendirme	
Kriterleri	58
4.7. Program Geliştirme ve İyileştirmede Öğretim Elemanı İşbirliği	
Gerekliliği	61
4.8. Öğretim Elemanlarının Program Hazırlama ve Geliştirme Yeterliliği	64
5. BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER	68
5.1. Tartışma	68
5.2. Öneriler	74
KAYNAKÇA	78
EKLER	92
Ek 1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları	92
Ek 2: Araştırma Uygulama İzin Dilekçeleri	94
Ek 3: Özgeçmiş	103
Ek 4: Tez Çoğaltma ve Elektronik Yayımlama İzin Formu	105

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>		<i>Sayfa</i>
1.	Bireysel Ses Eğitimi I Ders Planı	12
2.	Öğretim Elemanın Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular	36
3.	Öğretim Elemanı Görüşme Dağılım Tablosu	39
4.	Bireysel Ses Eğitimi Dersi Programlarının Hazırlama Sürecine İlişkin Katılımcı Görüşleri	46
5.	Program İçeriklerinin Program Hedeflerini Karşılabilme Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşleri	49
6.	Program Hedeflerine Ulaşılabilme Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşleri	52
7.	Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Hedef Davranışlara Ulaşılabilme Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşleri	54
8.	Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Programda Değişiklik Yapma Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşleri	57
9.	Hedef ve Hedef Davranışların Tespitine Yönelik Değerlendirme Kriterlerine İlişkin Katılımcı Görüşleri	60
10.	Program Geliştirme ve İyileştirmede Öğretim Elemanı İşbirliği Gerekliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri	63
11.	Öğretim Elemanlarının Program Hazırlama ve Geliştirme Yeterliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri	66

Şekiller Listesi

Şekil

Sayfa

1.	Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesine İlişkin Tema ve Kod Haritası	44
2.	Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Hazırlama Sürecine İlişkin Tema ve Kod Haritası	45
3.	Program İçeriklerinin Program Hedeflerini Karşılatabilme Durumuna İlişkin Tema ve Kod Haritası	48
4.	Program Hedeflerine Ulaşılabilir Durumuna İlişkin Tema ve Kod Haritası	51
5.	Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Hedef Davranışlara Ulaşılabilir Durumuna İlişkin Tema ve Kod Haritası	53
6.	Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Programda Değişiklik Yapma Durumuna İlişkin Tema ve Kod Haritası	56
7.	Hedef ve Hedef Davranışların Tespitine Yönelik Değerlendirme Kriterlerine İlişkin Tema ve Kod Haritası	59
8.	Program Geliştirme ve İyileştirmede Öğretim Elemanı İşbirliği Gerekliliğine İlişkin Tema ve Kod Haritası	62
9.	Öğretim Elemanlarının Program Hazırlama ve Geliştirme Yeterliliğine İlişkin Tema ve Kod Haritası	65

Kısaltmalar Listesi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

1. Bölüm

Giriş

İnsanın toplumsal ve sosyal bir varlık oluşu, konuşmak ve iletişim kurmak istemesi, geçmişten günümüze insan hayatında etken ve önemli bir öge olan sesin oluşumunu ve kullanımını güçlendirmiş ve kesinleştirmiştir (Erdoğan, 2008, s. 14; akt. Gürkan Öztürk, 2003, s. 80). Duygu, düşünce ve isteklerini belirtme ihtiyacından doğan ses insanın kültürel gelişimi ve iletişim becerilerinin artması sonucunda sanatsal olarak kullanılmaya başlamıştır (Kekeç, 2016, s.1).

Belirli amaç ve yöntem doğrultusunda duygu, düşünce, olay ve olguların belirli güzellik anlayışına göre şekillendirilmesiyle anlatıma imkan sağlayan ses; tarih öncesi toplumlardan itibaren müzik yapma ve yaratmada en doğal, en etkili ve en yetkin araç olarak kullanılmıştır (Say, 2002 s. 167; akt. Başaran Tanrıöver, 2011, s. 6; Uçan, 1997, s. 10).

İnsanın sesindeki zengin melodileri fark etmesi, sesini daha güzel ve etkili kullanmak istemesi ile sesini denetleme yoluna gitmesi, ses müziğinin ve şarkı söyleme sanatının ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır. Müzik sanatının ilerlemesi ile birlikte insan sesi bir çalgı olarak kabul görmüş; sesin eğitimine, şarkı söyleme üzerine tekniklerin geliştirilmesine ve bugünkü ses eğitimi ve dallarının (şarkı söyleme, konuşma, koro ve şan eğitimlerinin) oluşumuna ve temellerinin atılmasına imkan sağlanmıştır (Say, 2006, s. 17; Yiğit, 2014 s.1).

1.1. Ses Eğitimi

Ses eğitimi bireyin anatomik ve fizyolojik özelliklerine uygun bir şekilde, gırtlığın doğallığını ve sağlığını koruyarak, seslendirilecek eserlerin dil ve müzikal özellikleri göz önünde bulundurularak şarkı söylemek için uygun duruş geliştirilmesine, karın kaslarının nefes egzersizleri ile güçlendirilmesine, sesin kalitesine ve yapısına, sesin korunmasına, ses sağlığına, sesin doğru, güzel ve etkili kullanılabilmesine ilişkin davranışları geliştirmek amacı ile belirli sanatsal ve eğitsel amaçlar doğrultusunda kazandırılması sürecidir (Çevik, 2006, s.

647; Ilomaki, Laukkanen, Leppanen & Vilkmén, 2008; İstanbullu & Özçimen, 2013, s. 2; Kartal, 2013, s. 71; Mendes, Rothman, Sapienza & Brown Jr., 2003, s. 530; Tonya, 2008, s. 9; Töreyin, 1999a; 2002).

Müzik eğitimi içerisinde önemli bir yeri olduğu düşünülen ses eğitimi, önceden belirlenmiş ilke ve yöntemlerle planlı ve programlı bir şekilde yürütülmekte, tür ve düzeyine göre değişiklik göstermektedir. Bu süreçte bireyin kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak sesini doğru, güzel ve etkili kullanabilmesi için gerekli müziksel davranışların kazandırılması hedeflenmektedir. Bu hedefler doğrultusunda gerçekleştirilen ses eğitimi bireysel, kümesel ve toplu olmak üzere sınıflandırılmaktadır (Çevik, 2006, s. 648 – 649; Kekeç & Albuz, 2008, s. 86 – 87).

1.1.1. Bireysel ses eğitimi. Bireysel ses eğitimi temel ses eğitimi ve ileri ses eğitimi (şan) olmak üzere iki alt türde incelenebilir (Çevik, 2006, s. 649).

1.1.1.1. Temel ses eğitimi. Eğitsel amaçlar doğrultusunda genel ve özengen müzik eğitimi veren kurumlarda konuşma ve şarkı sesinin soluk, dil unsurlarının doğru kullanımına yönelik temel davranışların kazandırılması süreci olarak tanımlanmakta bireysel ve toplu olarak programlanmaktadır (Baş, 2017, s. 10; Çevik, 2006, s. 649; 2013, s. 55 – 56). Bu kapsamda gerçekleştirilen ses eğitimi her nitelikteki sese ve yaşa uygulanmakta, her türdeki ses eğitimi için anadil ve ulusal kültürlerin öncelikli olduğu eğitim müziği dağarı oluşturulmakta, ses müziği türleri ve özellikleri, ses sağlığının önemi ve korunması konularını kapsamaktadır (Çevik, 2006, s. 649 – 650; 2013, s. 55 – 56).

Çevik (2006)' e göre, temel ses eğitimi hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Sesin zihinsel olarak kullanıma hazır olması,
- Doğru bedensel duruş ile doğru solunum becerisi kazandırma,
- Ses üretiminde (fonasyon) uygun rezonans bölgelerini kullanarak doğru entonasyon ile sesi doğru yere yerleştirme, büyütüp zenginleştirme,

- Konuşma ve şarkı söylemede sesli ve sessiz harfleri iyi ekleme, doğru tonlama ve vurgulama ile kullanabilme davranışı kazandırma,
- Sesin kullanımında kazandırılan davranışlara paralel olarak müziksel duyarlılığı geliştirme,
- Hedeflerin kazandırılmasında kullanılan materyaller ile (ana dilde şarkılar, eğitim müziği örnekleri, halk türküleri) bir dağar oluşturma.

1.1.1.2. İleri ses eğitimi (Şan). İleri ses eğitimi sesin işlenerek, sese sağlamlık ve dayanıklılık kazandırılarak, sanatsal amaçlar doğrultusunda ileri ve üstün bir teknikle sesin en etkili ve verimli şekilde kullanım becerisinin kazandırılması süreci olarak ifade edilebilir. Günümüzde bu davranışların kazandırılmasında tür, dönem ve stil özelliklerine uygun seslendirilen opera, operet, chanson ve lied gibi çoksesli eserlerden yararlanılmaktadır (Çevik, 2006, s. 650 – 651; 2013, s. 57; Kekeç & Albuz, 2008, s. 54; Töreyn, 2008, s. 159).

Ses virtüözlüğü gerektiren ileri ses eğitimi, ortak ilke ve amaçlara sahip olmak ile birlikte farklı kültürlerin dil ve müzik özellikleri dikkate alındığında teknik, ekol, tarz ve stil bakımından değişiklik gösterebilmektedir (Baş, 2017, s. 11; Töreyn, 2008, s. 112).

İleri ses eğitimi kapsam olarak, dersin kazanımlarının gerçekleştirilmesi amaçlanan uygulamaları, ilgili literatürü tanımayı ve müzik dağarı oluşturmaya, ses müziği türlerini ve ait olduğu dönem ve bestecilerin stil özelliklerini öğrenme konularını içermektedir (Çevik, 2006, s. 651).

Çevik (2006) ileri ses eğitimi programının hedeflerini aşağıdaki şekilde ifade etmektedir:

- Konuşma ve şarkı söylemede solunum kontrolü kazandırma,
- Sesi üretme, doğru yere yerleştirme, temiz ses üretme ve rezonans bölgelerinde sesi güçlendirerek sesin gürlük, genişlik ve tını özelliklerini geliştirme,

- Konuşma ve şarkı söylemede dilin açık ve anlaşılır şekilde kullanımı, doğru artikülasyon ile söyleyiş (telaffuz) biçimi geliştirme, tonlama ve vurgulamalara (diksiyon) dikkat ederek sesi kullanma becerisi kazandırma,
- Sesin teknik gelişimine bağlı olarak en üst düzeyde müziksel duyarlılığı geliştirme, sesi kullanma ve yorumlama becerisi kazandırma,
- Sesin üretim ve kullanım öğelerini tanıtmaya, bu öğelerin işlevlerini ve aralarındaki bağlantıları kavratmaya, ses sağlığı konusunda bilgilendirme,
- Bireyin mesleki gereklilikleri dikkate alınarak; farklı müzik türleri, kültürleri ve tarihsel dönemleri içeren sanatsal ve eğitsel nitelikli bir müzik dağarı oluşturmaya yönelik gerekli bilgi ve beceriyi kazandırma,
- Mesleki gerekleri doğrultusunda bireyin sesini belirlenen hedefler doğrultusunda eğitme ve geliştirme.

1.1.2. Kümesel ses eğitimi (Oda müziği). Farklı ses türlerinin birlikte kullanıldığı, teknik ve müzikal duyarlılığın geliştirilmesinin amaçlandığı, teknik düzeyi üstün bir yapıtın belirli sayılar dahilindeki bireyler tarafından ortaklaşa uyum içinde karşılıklı işbölümü yapılarak seslendirme ve yorumlamanın gerçekleştirildiği kümesel ses eğitimi; teknik düzeyi yüksek bir literatüre sahiptir ve seslendirme – yorumlamada ustalık gerektiren bir ses eğitimi türüdür (Çevik, 1997, s. 49; 2006, s. 652; 2013, s. 61).

1.1.3. Toplu ses eğitimi (Koro eğitimi). Tek veya çok sesli müzik yapıtlarını seslendirme ve yorumlama amacıyla ses türü, ses tınısı ve ses kapasitesi öğelerinin dengeli şekilde dağılımı ile oluşturulan, tınlayan ve kaynaşan etkili tek bir sesin yaratımının gerçekleştiği ses gruplarına koro denmektedir. Koro eğitimi ise bu topluluklarla gerçekleştirilen ses eğitimidir (Çevik, 2013, s. 61 – 160; Egüz, 1999, s. 69). Koro eğitiminde esas amaç tek veya çoksesli eserlerin birlikte uyumlu ve kaynaşık bir ses bütünlüğü oluşturarak seslendirilmesi davranışlarının kazandırılmasıdır. Bu ses eğitimi, seslendirilen

eserlerin türü ve niteliklerine göre gençlik koroları, madrigal koroları, sanat müziği koroları vb. olmak üzere farklılık göstermektedir (Töreyn, 2008, s. 161).

Koro eğitimi içerik olarak toplu ses eğitimi temel ilke ve hedefleri doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamaları, deşifre, solfej, seslendirme – yorumlama, koro kültürü, sorumluluk bilinci kazanma, topluluk içerisinde uyum sağlama, koro müziği dağarı ve stil özelliklerini tanıma konularını kapsamaktadır (Çevik, 2006, s. 653).

1.2. Ses Eğitimi Öğeleri

Ses eğitiminin öğeleri sesi oluşturan öğeler ve ses eğitiminin amaçlarından kaynaklanmakta; bu öğeler bütün ses eğitimi türlerinde aynı önemi taşımakta ve temelinde benzerlikler barındırmaktadır.

Temelde solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon olmak üzere dört temel davranış alanından oluşan ses eğitimi öğeleri, farklı uzmanlar tarafından farklı şekilde sınıflandırılabilmektedir.

Karaoğullarından (2013) ses eğitimi öğelerini anatomi – fizyolojinin öğretimi ve postür, doğru solunum öğretimi, gevşeme egzersizleri, fonasyon, rezonans ve artikülasyon olarak adlandırırken; Çevik (1997) solunum - gevşeme, ses üretme - yayma ve dil – konuşma olarak adlandırmaktadır. Egüz (1999) ise bu öğeleri nefes, vücut yumuşaklığı - rahatlığı ve dil – konuşma olmak üzere gruplandırmış ve bu öğelerin dengeli bir biçimde gelişiminin ses eğitimi amaçlarına ulaşmada gerekli olduğunu ifade etmiştir.

1.2.1. Ses eğitimi anatomisi, fizyolojisi ve postür. Ses eğitimine başlamadan önce bireyin sesin oluşumu ve sesin oluşum öğeleri hakkında bilgi sahibi olması, onun sesini en iyi ve en etkili şekilde kullanabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Karaoğullarından, 2013, s. 45; Kekeç & Albuz, 2008, s. 53). Bununla birlikte insan vücudunun dengeli bir şekilde durması olarak ifade edilen postür de, şarkı söyleyecek kişinin etkin solunum yapması, ses sınırlarını genişletmesi, doğru yerde ses üretimi sağlaması ve sesini verimli

kullanabilmesi açısından gerekli görülmektedir (Aycan, 2005, s. 3; Erdoğan, 2008, s. 29; Evren, 2013, s. 53; Helvacı, 2012, s. 7; Nurol, 2009, s. 9; Ömür, 2001, s. 53).

Her enstrümanın bir tutuş pozisyonu olduğu gibi ses enstrümanın da doğru tutuş pozisyonu şarkı söyleyecek kişinin vücut duruşudur. Bu pozisyonda omurganın başı dik olarak taşınması, başın çenenin serbest olabileceği şekilde durması ve boğaz kaslarını kasılmamasına dikkat edilmesi; omuzların ve sırtın kasılmaması, omuzların dik şekilde durması, vücut ağırlığının ayaklar üzerine dengeli - eşit dağılımı, vücutta herhangi bir gerginlik olmadan göğüsün dik durması ve göğüs kemiğinin yüksek veya dışarıda tutulması gerekmektedir (Aycan, 2005, s. 3; Erdoğan, 2008, s. 30; Evren, 2011, s. 23; Helvacı, 2012, s. 7; Karaoğullarından, 2013, s. 45; Ömür, 2001, s. 54; Sabar, 2008, s. 52).

Postürün doğru solunum ile bunun beraberinde ses eğitimi temel amaçlarının başında yer alan etkili ses üretimi sağlaması; doğru duruş için sırt, boyun ve bel kaslarını rahatlatacak egzersizlerin devamlı olarak yapılması ses eğitimi aşamasında öncelikli bir sıra izlenmesi bakımından gerekli görülmektedir (Aycan, 2005, s. 3; Karaoğullarından, 2013, s. 45).

1.2.2. Nefes. Şarkı söyleme amacı ile kullanılan solunum karın ve kaburga kasları ile beraber göğüs ile karını birbirinden ayıran kubbe şekline benzetilen, “diyafram” denilen kassı yapının eşgüdümle çalışması sonucu gerçekleşmektedir (Aycan, 2005, s. 7; Egüz, 1999, s. 7; Helvacı, 2012, s. 12; İkesus, 1965, s. 1 – 31). Diyafram ve karın boşluğu (abdominal solunum) solunumu olarak adlandırılan ve şarkı söyleme amacıyla kullanılan solunum; nefes alma sırasında diyafram kasının bir paraşüt biçiminde şişmesi, aşağıya ve yanlara doğru çekilmesi; akciğerlere alttan hava dolması ve karın bölgesinin havanın girebildiği oranda öne, yana, arkaya doğru genişlemesi ile gerçekleşen bir solunum türüdür (Egüz, 1999, s. 7; Helvacı, 2012, s. 15 – 16; akt. Kızıldeli, 2008, s. 10). Şarkı söyleyebilmenin temellerini oluşturan doğru nefes alıp verme (derin ve rahat şekilde gerçekleştirilmeli) ses eğitimi sürecinde diyafram destekli nefesin etkin kullanımı ile desteklenmelidir.

Ses eğitimi sürecinde nefes ögesinin gelişimine ilk olarak doğal nefes olarak tabir edilen insanın yaşamında ve konuşmasında etken olan nefes ile başlanmalı, bu nefes konuşma tekniği, tonu ve şarkı sesi ile ilişkilendirilerek çalışılmalıdır. Ses eğitimi sürecinde doğru nefes türü ancak düzenli bir çalışma ile geliştirilebilir. Bu kazanımı sağlayabilmek için solunum mekanizmasının refleks haline getirilmesi amaçlanmalı, alıştırmalar sürekli ve devamlı olarak yapılarak ses eğitimi sürecinin etkililiği artırılmalıdır (Egüz, 1999, s. 21 – 22; akt. Kızıldeli, 2008, s. 40; Ömür, 2001, s. 57)

1.2.3. Vücut yumuşaklığı ve rahatlığı / Gevşeme egzersizleri. Doğru ve temiz ses üretimi ve kullanımı için öncelikle fiziksel ve zihinsel gerilimden uzak, rahatlamış bir bedene ihtiyaç olduğu; zihinsel gevşemenin, uyanık bir dikkatin ve psikolojik olarak konuşmaya hazır hale gelmenin doğru ses üretiminin ön koşulu olduğu ve ses eğitimi sürecinde öncelik olarak gevşeme egzersizlerine yer verilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Çevik, 2013, s. 94; Egüz, 1999, s. 8 – 14; Evren, 2011, s. 23). Bu egzersizler bedensel ve zihinsel ya da içten ve dıştan yumuşama ve rahatlama olarak sınıflandırılabilir (Egüz, 1999, s. 32 – 36; Kurt, 2004, s. 29 – 38).

Bütün çalgılarda olduğu gibi insan sesinin de müzik yapma ve yaratmada hazır hale getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle şarkı söyleyecek kişinin gerilimlerini azaltmada yardımcı olan gevşeme egzersizleri ses eğitimi sürecinde önemli bir yere sahiptir. Başın sağa-sola çevrilmesi, omuzların öne-arkaya atılması, kolların yukarıya kaldırılıp düşürülmesi, gövdenin bel etrafında döndürülmesi, bacakları silkme hareketinin yapılması, bacakların önden arkaya-arkadan öne savurma hareketinin uygulanması, yüksekte duran bir şeyin alınması, dudakların-dilin-damağın titretilmesi vb. hareketler gevşeme egzersizlerine örnek olarak verilebilir (Egüz, 1999, s. 33 – 36; Karaoğullarından, 2013, s. 47).

1.2.4. Fonasyon. Nefes verme sırasında soluk borusuyla akciğerlerden gelen havanın (ekspirasyon) ses tellerini titreştirmesi sonucunda gerçekleşen duruma fonasyon (ses üretimi)

denilmektedir (Çevik, 2013, s. 39; Helvacı, 2012, s. 44; Nurool, 2009, s. 40). Havalı, sert, yumuşak ve sıkıştırılmış olmak üzere gruplandırılmaktadır (Aycan, 2005, s. 57; Helvacı, 2012, s. 45).

Ses tellerinin birbirine değmemesi yaklaşması sonucu gerçekleşen fonasyon türü havalı fonasyon; ses telleri arasındaki boşluğun (glottisin) fonasyon başlamadan önce kapanıp, hava akımının kuvvetlenmesi (glotik çarpma) sonucu ses tellerinin açılmasıyla gerçekleşen fonasyon türü ise sert fonasyon olarak tanımlanmaktadır (Aycan, 2005, s. 58; Erdoğan, 2008, s. 57; Göğüş, 2007, s. 150; Helvacı, 2012, s. 46). Sert fonasyona benzeyen, sıkıştırılmış fonasyon veya forse olarak adlandırılan fonasyon türü, gırtlak (larenks) yukarı çıkması ile aşağı düşen gırtlak kapağının (epiglot) gırtlak girişini kapatması ve ses tellerini sıkıştırması sonucu oluşmaktadır. Bu fonasyon türünde ses detone ve sert çıkar ve şarkı söyleme için sakıncalıdır (Aycan, 2005, s. 59; Erdoğan, 2008, s. 58; Göğüş, 2007, s. 151; Helvacı, 2012, s. 46). Genel olarak ses sınırının üstünde seslendirilecek eserlerin cümle başlarında veya geçit tonu iyi oturmamış öğrencilerde görülmektedir. Bu gibi durumlarda yumuşak fonasyon egzersizlerine ağırlık verilmesi büyük önem taşımaktadır (Helvacı, 2012, s. 47).

Konuşma ve şarkı söylemede tercih edilmesi önerilen yumuşak fonasyon ise ses tellerinin yavaşça uzaklaşarak (abduksiyonu) ses telleri arasındaki boşlukta elips şeklinde ince bir yarığın oluşması ile hava basıncının giderek artması sonucu meydana gelen periyodik ses titreşimleri olarak belirtilmektedir (Aycan, 2005, s. 58; Erdoğan, 2008, s. 58; Göğüş, 2007, s. 151; Helvacı, 2012, s. 47).

1.2.5. Rezonans. Rezonans sesin rezonatörlerde yankılanarak ahenkli bir tını yaratımının sağlanması olarak ifade edilmektedir. Ses tellerinden başlayarak dudaklara uzanan, genizi (farenks), ağız boşluğunu, sinüsleri, burun boşluğunu ve göğüs boşluğunu içeren rezonatörler ana tınlaticılar (gırtlak, ağız ve burun boşluğu) ve yardımcı tınlaticılar

(göğüs boşluğu, sırt ve kafatası) olarak sınıflandırılmaktadır (Gürzap, 1999, s. 90; Helvacı, 2012, s. 54; Karaoğullarından, 2013, s. 48). Bu bölgelerde ses büyür, parlaklaşır, zenginleşir, kuvvetlenir, renklenir ve belirli bir karakteristik özellik kazanarak ağız yoluyla dışarı çıkar (Göğüş, 2007, s. 116; İkesus, 1965, s. 13 – 34).

Ses eğitiminde kırılma ve pürüzlenme olmayacak şekilde sesin yaratılması; sesin rezonans boşluklarında parlayarak “maske” olarak ifade edilen rezonatör bölgelerde büyüyecek şekilde geliştirilmesi ve bu davranışın refleksif hale getirilmesi amaçlanmaktadır (Göğüş, 2007, s. 116 – 117). Sesin şiddetini arttırması, niteliğini değiştirmesi ve sesin şekillenmesini sağlaması açısından rezonatör bölgelerin çalışmasını sağlayan egzersizlere ses eğitimi sürecinde yer verilmesi gerekli ve önemli görülmektedir (Helvacı, 2012, s. 54 – 55; Karaoğullarından, 2013, s. 48).

1.2.6. Artikülasyon (Boğumlama). Ses tellerinden gelen havanın çeşitli organlarla sese dönüşme süreci olan artikülasyon, konuşma organlarının beraber veya kendi başına hareket etmesiyle ağızın belirli bir durumunda dilin sesleri meydana getirmesi olarak ifade edilmektedir (Erdoğan, 2008, s. 65; Helvacı, 2012, s. 69). Artikülasyonda rol oynayan organlar, çene, dudak, dil ve yumuşak damaktan oluşan hareket eden organlar; diş, diş etleri ve damak olarak hareket etmeyen artiküle organlar olmak üzere iki şekilde gruplandırılmaktadır (Ertuğrul, 2006, s. 48; Gürzap, 2012, s. 88 – 89; Helvacı, 2012, s. 69).

Güler ve Hengirmen (2005)’ e göre doğru nefes, rezonans, register, atak, fonasyon ve iyi bir ton elde etme ancak iyi bir artikülasyon, yani ses ve hecelerin herkesin anlayabileceği şekilde ifade edilmesi ile gerçekleşmektedir (Helvacı, 2012, s. 71; akt. Nuro, 2009, s. 16).

Ses eğitimi sürecinde sözlerin ve kelimelerin anlaşılması için ünlü ve ünsüzlerin herkesin duyabileceği şekilde iyi artiküle edilmesi gerekli görülmektedir (İkesus, 1965, s. 34; Ömür, 2001, s. 33). Sözlerin anlaşılması için temel sesler olan ünsüzlerin herkesin duyabileceği şekilde seslendirilmesi gerekmekte; sesli harflerin oluşumunda sadece çene ve

dilin şekillenmesi yetiyorken, sessiz harflerde dil, diş, dudak ve damağın hareket etmesiyle sızdırma, patlatma veya dokundurma gibi çeşitli engellerin oluşumuna ihtiyaç duyulmaktadır (Güler & Hengirmen, 2005, s. 136; akt. Nurol, 2009, s. 16; Şenbay, 2007, s. 97).

Ses eğitimi sürecinde boğumlamada görevli organların ve vokallerin oluşumunda aldıkları görevlerin bilinmesi; müziğin çizgisini değiştirebilecek veya bozabilecek vokaller ile sesi kesintiye uğratacak ünsüzlerin oluşumunda görevli kasların (sıkıştırılmadan, germeden devreye sokmak, pasif kalması gerekenleri ise rahat bırakarak, sesin kişiliğini değiştirmeden) doğru şekilde kullanımı doğru bir artikülasyon sağlamada gerekli görülmektedir (Helvacı, 2012, s. 71; Kartal, 2013, s. 110).

1.2.7. Diksiyon. Konuşurken duygu ve düşüncelerin üslubu, sesin uyumu, söz hecelerinin uzunluğu-kısalığı, sözcüklerin vurguları, anlam ve ifade duraklarına uygun olarak jest ve mimiklerin yerinde ve güzel kullanımı sanatı olarak tanımlanan diksiyon; (Kartal, 2013, s. 103-104; TDK, 2018) sesin oluşturulması, sesin artiküle organlarda şekillendirilmesi, sözcüklerin oluşturulması ve konuşmanın tüm aşamaları ile ilişkilendirilmektedir. Bu kapsamda güzel, etkili ve doğru şarkı söylemenin öncelikle düzgün ve anlaşılır konuşma davranışı kazanma ile gerçekleşebileceği bilinmelidir (Erdoğan, 2008, s. 66; Saklıca, 2010, s. 32; Töreyn, 2008, s. 34).

1.2.8. Dil ve konuşma. Dil, insanın kendini ifade etmesinde, kendi benliğini ve bilincini oluşturmasında, kendi bilinç dünyasına ulaşmasında en önemli ve etkili araçlar arasındadır ve ses eğitiminin temel öğelerinden birini oluşturmaktadır (Evren, 2011, s. 25). Bu kapsamda dilin konuşma yapısı ve fonetik yapısına uygun olarak seslendirme, vurgulama, tonlama, ekleme ve cümleme çalışmalarına – uygulamalarına yer verilmesi ses eğitimi sürecinde gerekli ve önemli görülmektedir.

1.3. Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında Ses Eğitimi Programları

Türkiye’ de müzik öğretmeni yetiştiren ilk kurum olan Musiki Muallim Mektebinde ses eğitimi dersi 1924-41 yılları arasında “vokal”, 1941-97 yılları arasında “şan”, 1998 yılından itibaren “bireysel ses eğitimi” dersi adı ile (Kudret, 2017, s. 5), 2018/2019 eğitim öğretim yılında yapılan son düzenlemeler ile birlikte ise “ses eğitimi” adı ile programlarda yerini almıştır. Bu ders kapsamında öğrencinin Türkçe’ yi doğru kullanma, nefes tekniklerini öğrenme, uygulama, sesini tanıyarak doğru ve etkili kullanma, ses eğitim tekniklerine uygun Türk ve dünya ses müziği dağarından değişik eserleri seslendirme davranışı kazanması hedeflenmektedir (Kartal, 2013, s. 68).

1998 – 2018 yılları arasında Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında bireysel ses eğitimi dersi “Bireysel Ses Eğitimi I, II, III ve IV” olmak üzere 2 yıllık bir süreci kapsamaktadır. Ancak 2019 yılında yapılan değişiklikler ile birlikte Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı lisans programı bireysel ses eğitimi derslerinin birinci sınıfta iki yarıyıl haftada bir saat olmak üzere planlanmış ve uygulamada yerini almış olduğu görülmektedir. Aşağıda Bireysel Ses Eğitimi I ders planı örneğine yer verilmiştir.

Tablo 1

Bireysel Ses Eğitimi I Ders Planı

Dersin Adı:	Bireysel Ses Eğitimi I
Dersin Kodu:	MUZ1009
Dersin Türü:	Zorunlu
Dersin Seviyesi:	Lisans
Dersin Amacı:	Dili doğru kullanarak, ses eğitimi tekniklerine uygun değişik eserleri seslendirme bilgi ve becerilerini geliştirmek.
Ders Öğrenme Kazanımları:	<p>Şan için duruş pozisyonunu kavrayabilme;</p> <p>Ses üreten organları tanıyabilme;</p> <p>Doğru nefes tekniğini kısa ve uzun egzersizlerde uygulayabilme;</p> <p>Doğru nefes ve ses tekniğini kullanabilme;</p> <p>Çalışılan eserleri doğru artikülasyonla söyleyebilme;</p> <p>Çalışılan eserleri piyano eşliği ile söyleyebilme;</p> <p>Çalışılan eserleri dönem ve stil özelliklerine uygun olarak söyleyebilme.</p>
Dersin İçeriği:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hafta: Şan için doğru duruş ve ses eğitiminin amacı. 2. Hafta: Ses üreten organlar. 3. Hafta: Diyafram destekli nefes tekniği. 4. Hafta: Nefes- ses bağlantısı. 5. Hafta: Staccato - legato nefes ve alıştırmaları, örnek eserler.

Tablo 1

Bireysel Ses Eğitimi I Ders Planı (Devamı)

Dersin İçeriği:	6. Hafta: Staccato - legato nefes ve alıştırmaları, örnek eserler.
	7. Hafta: Genel değerlendirme.
	8. Hafta: Ses eğitiminde artikülasyon.
	9. Hafta: Doğru entonasyonla ses üretme, rezonans bölgelerinde sesi güçlendirme.
	10. Hafta: Seslendirilen eserlerde dönem ve stil özellikleri.
	11. Hafta: Seslendirilen eserlerde dönem ve stil özellikleri.
	12. Hafta: Genel değerlendirme
	13. Hafta: Eserlerde teknik ve müzikal analiz.
	14. Hafta: Korrepetisyon.

(Uludağ Üniversitesi, 2018)

Tablo 1’ de de görüldüğü gibi Bireysel Ses Eğitimi I dersinde ses eğitimi anatomi ve fizyolojisi, postür, nefes ve artikülasyon, eseri dönem – stil özelliklerine uygun ve piyano eşliği ile söyleyebilme kazanımlarına yer verildiği görülmektedir.

İyi eğitim verebilecek nitelikte donanıma sahip olabilmeleri hedeflenen öğretmen adaylarının mesleki müzik eğitimi programlarında ses eğitimi sürecinde ses eğitimi tekniklerine uygun olarak bilgi ve becerilerini geliştirmeleri, uygun bir okul müzik dağarı oluşturmaları, ses eğitiminin temel gerekleri doğrultusunda seslerini doğru ve etkili kullanabilmeleri, ses eğitimine yönelik olan temel kavramlar, nüans terimleri konusunda bilgi sahibi olmaları, iyi ve kaliteli müzik yapmayı öğretebilmeleri amaçlanmaktadır. Bununla birlikte bu süreç içerisinde öğretmen adaylarının kendi ses sağlıkları konusunda bilinçlenmeleri, ses hastalıkları ve bunlardan korunma yolları konusunda gerekli donanıma

sahip olmaları bu sürecin önemli hedefleri arasında yer almaktadır (Erdoğan, 2008, s. 23; Gürkan Öztürk, 2003, s. 80).

Sesini doğru ve etkili kullanamayan bir müzik öğretmenin, öğrencilerine doğru ve etkili ses kullanma becerisi kazandıramaması, yanlış ses eğitimi uygulamalarının öğrencilerin seslerinde geri dönüşü mümkün olmayan hasarlara yol açabilecek olması mesleki müzik eğitimi programlarında yer alan ses eğitimi derslerinin gerekliliğini ve değerini daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Sabar, 2008, s. 31; Yaşar, 2015, s. 6 – 7). Bu nedenle ses eğitimi programlarında yer alan ses eğitimi derslerinin söz konusu bu nitelikler dikkate alınarak hazırlanması ve uygulanması gerekli görülmektedir.

1.4. Türkiye’ de Program Geliştirme Çalışmaları

Tarihsel süreç içerisinde Türkiye’ deki ilk program geliştirme çalışmalarının 1924 yılında çıkarılan, tüm öğretim kurumlarının Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] bünyesi altında toplayan ve okul programlarının üzerinde kapsamlı değişiklikler içeren “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” ile gerçekleştiği bilinmektedir (Ünal, Coştu & Karataş, 2004, s. 186).

1923 – 1928 yılları arasında program geliştirme amacıyla yurt dışından çağırılan uzmanlardan biri ünlü sosyolog John Dewey’ dir. Dewey de Türk Eğitim Sisteminde yapmış olduğu çalışmalar sonucunda programların Türk halkının ihtiyacına yönelik olarak şekillendirilmesi ve düzenlenmesi yönünde bir rapor sunmuştur. İleriki zamanlarda da yurt dışından getirilen kişilerce program geliştirme üzerine birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar uygulama sonrasında hedeflenen davranışların kazandırılıp kazandırılmadığına ilişkin değerlendirmeleri içermektedir. Bu çalışmalar sonucunda mevcut programın amaç ve hedefleri karşılayamadığı, hedef davranışların tespitine yönelik değerlendirmelerin yeterli olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu da eğitim alanında daha kapsamlı birtakım çalışmaların önünü açarak, program hedef ve amaçlarının belirlenmesine; ülkenin eğitim sistemi, toplum yapısı – özellikleri ve bireylerin ihtiyacına yönelik olarak bir programın şekillendirilmesine ve

oluşturulmasına imkan sağlamıştır (Ayas, Özmen, Demircioğlu & Sağlam, 1999, s. 211; Duman, 2011, s. 16; akt. Ünal ve diğerleri, 2004, s. 186 – 187).

1953 – 54 yılları arasında ilk ve orta dereceli okullara yönelik olarak kapsamlı program geliştirme çalışmaları başlatılmıştır. Daha sonra 1954 – 55 yılları arasında deneme okul program taslağı hazırlanmış ve bu program ülkemize davet edilen yabancı eğitim uzmanlarının görüşleri ve öğrencilerin gelişim ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi yönleri ile program geliştirme çalışmalarına öncülük etmiştir (akt. Ünal ve diğerleri, 2004, s. 187 – 188).

1950'lerden sonra Türkiye'nin program geliştirme alanında yurt dışındaki çalışmalardan büyük ölçüde etkilendiği, bu etkilerin 1962 yılında toplanan VII. Milli Eğitim Şurası kararlarında yer aldığı görülmektedir. Buna göre eğitim programlarının günün gerçekleri ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi, geliştirilen programlara uygun ders kitaplarının ve kaynak kitapların hazırlanması, öğretmenlerin yeni programların gereklerine uygun yetiştirilmesi gerektiği ifadelerine yer verilmektedir (Ayas ve diğerleri, 1999, s. 212; MEB, 2018; akt. Ünal ve diğerleri, 2004, s. 188 – 189).

1984 sonrasında MEB yeni bir müfredat programı geliştirmek amacıyla komisyonlar kurmuş, 1990'lı yıllarda ise çeşitli alanlarda ihtisas komisyonları ile Program Geliştirme ve Ölçme Değerlendirmeye yönelik yeni çalışmalar başlatmıştır (Demirel, 2007, s. 16; Yeşilyurt, 2013, s. 321). Sonraki yıllarda programlarda yeni yapılandırmalara gidilmiş, 2004-2005 yıllarında bugünkü eğitim sisteminin temelleri atılmıştır (Birgin & Baki, 2012, s. 155; Yangın, 2005, s. 3; Yeşilyurt, 2013, s. 321).

1.5. Program Geliştirme Boyutları

Eğitim programı ve öğretim programı sıkça karıştırılan kavramlardır (Alım, 2003, s. 5). Bir eğitim programı eğitim kurumunun okul yönetimi ve öğretmenleri rehberliğinde, belirli zaman süresi içerisinde milli eğitim politikaları doğrultusunda, öğrenene bireysel veya grupla birtakım öğelerin desteğiyle istendik yönde davranış (öğrenme) meydana getirme

amacı ile örgütlenmiş ve planlanmış okul içi ve dışındaki tüm kol faaliyetlerini kapsayan planlı yaşantıları gösteren haritadır (akt. Akpınar, 2011, s. 3 – 4; Demirel, 2007, s. 3 – 4 – 6; akt. Şeker ve diğerleri, 2013, s. 10 – 11; Varış, 1988, s. 18).

Öğretim programı ise eğitim programının amaçları doğrultusunda bir derste kazandırılmak istenen bilgi, tutum, beceri ve davranışların planlandığı öğretme, öğrenme süreçlerini kapsayan, okul içi ve dışındaki tüm etkinlikleri belirten kılavuz kitap ve doküman niteliği taşıyan belgelerdir (akt. Akpınar, 2011, s. 6 – 8; Demirel, 2007, s. 6; akt. Şeker ve diğerleri, 2013, s. 13). Bu belgeler dersin öğrenme – öğretme süreci içerisinde nelerin, nasıl ve niçin yer alacağını da belirtmektedir (Özçelik, 1998, s. 4). Alım (2003) öğretim programlarını kısaltılmış (basit) ve ayrıntılı öğretim programı olarak üzere sınıflandırmaktadır. Kısaltılmış (basit) öğretim programları sadece öğretilecek ünite ve konu başlıklarını kapsamaktadır. Ayrıntılı öğretim programı ise buna ek olarak eğitimin özel ve genel amaçlarını, öğretim ilke ve yöntemlerini, kullanılacak materyal, araç – gerecini ve ölçmeyi içerisinde bulundurmaktadır (Alım, 2003, s. 6). Türkiye’ de programlar genel olarak kısaltılmış olarak oluşturulmakta ve sadece çerçeve program niteliği taşıyarak eğitimde yer almaktadır. Ancak bu kapsamda öğretim programlarının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme basamakları dikkate alınarak hazırlanması gerekli ve önemli görülmektedir. (Alım, 2003, s. 6 – 7).

Hedef kavramı öğrenciye kazandırılacak istendik davranışları; içerik kavramı eğitim programında belirlenen amaç ve hedeflere uygun olacak ve ulaşılabilecek konular bütünü; öğrenme – öğretme süreci (eğitim durumları) ise istenilen hedeflere ulaşmada kullanılacak öğrenme – öğretme modelleri, stratejileri, yöntem ve tekniklerini kapsamaktadır. Değerlendirme (sınama durumları) boyutunda ise hedeflenen davranışların ne derece kazandırıldığı veya kazandırılıp kazandırılmadığı test edilerek programın uygulanabilirliği

tespit edilmekte ve eğitimin kalitesi hakkında verilere ulaşılmaktadır (Demirel, 2007, s. 155; 2013, s. 5; Toker, 2018, s. 32).

Abir (2017), öğretim programında hedefleri yatay ve dikey olarak ayırmakta, dikey boyuttaki hedefleri uzak hedefler, genel hedefler ve özel hedefler; yatay boyuttaki hedefleri ise bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere sınıflandırılmaktadır (Abir, 2017, s. 17 – 18; Eski, 2017, s. 28; Toker, 2018, s. 36). Bununla birlikte ülkenin politik felsefesi, toplum bakış açısı ve idealleri ve tüm eğitim kurumlarının ortak hedefleri uzak hedefler arasında yer almaktadır (akt. Eski, 2017, s. 28; Sünbül, 2010, s.58).

Genel hedefler ise uzak hedeflerin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğini kolaylaştıran hedeflerdir. Bu hedefler okulun işlevlerinin belirtildiği uzak hedeflerin bir özeti olarak ifade edilmektedir (Abir, 2017, s. 17 – 18; Demirel, 2007, s. 106; Eski, 2017, s. 28; Sünbül, 2010, s. 58).

Diğer hedeflere kıyasla daha dar kapsamlı olan özel hedefler ise bir dersin ders içerisinde kazandırılması istenen davranışlarını kapsamaktadır (Erden, 1998, s. 8; Eski, 2017, s. 28 – 29). Özel hedeflerde eğitmenin değil öğrencinin neler yapması gerektiği belirtilmeli, içeriğine ve öğrenme – öğretme sürecine değil öğrenmeye yönelik ve öğrenmenin görülebileceği nitelikte olmalıdır. Bununla birlikte tek bir öğrenme ürünü ifade edilerek, öğrenci merkezli ve aşamalılık ilkesi dikkate alınarak hazırlanmalıdır (Abir, 2017, s. 16 – 17). Hedefler tek bir davranış grubunu ifade etmeli, kapsamlı fakat sınırlı olmalı, tamamlayıcı olmalı fakat binişik olmamalı, ; yoruma kapalı, açık anlaşılır ve net olarak ifade edilmeli, öğrenme alanının niteliği ve basamaklarına uygun olarak yer verilmeli, programın amaç ve içeriklerine yer verilecek şekilde mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirilmelidir (Abir, 2017, s. 17 – 18; Toker, 2018, s. 35 – 36; Yangın, 2005, s. 14).

Programda “öğrenciye ne öğretilim” sorusuna yanıt aranan içerik ögesi toplumun ve bireyin ihtiyacına yönelik, öğrenciye anlamlı ve fayda sağlayacak nitelikte ve öğretilebilir

olmalı; hedeflere ve öğrenme ilkelerine (basitten karmaşığa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa) uygun olarak düzenlenmeli, diğer derslerle ilişkilendirilmeli ve çağdaş ve güncel bilgilere yer verilmelidir (Abir, 2017, s. 18 – 19; akt. Demirel, 2007, s. 126; Konur, 2012, s. 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16; Tuncel, 2015, s. 34; Yeşilyurt, 2013, s. 322).

Öğrenme – öğretme süreci “nasıl öğretilim” sorusuna yanıtın arandığı; hedeflenen davranışların kazandırılmasına yönelik tüm öğretim ilke ve yöntemlerinin uygulandığı, öğrenme yaşantılarının düzenlendiği bölümdür. Abir (2017)’ in eğitim durumlarını öğrencilerde oluşturulacak davranışlara yönelik düzenlenen uyarıcılar olarak tanımladığı öğrenme – öğretme süreçleri, “hedeften haberdar etme, pekiştirme, ipucu, dönüt ve düzeltme” olmak üzere beş aşamadan oluşmaktadır. (Abir, 2017, s. 19; Konur, 2012, s. 16; Toker, 2018, s. 38; Yeşilyurt, 2013, s. 322).

Program geliştirme çalışmalarının süreç boyutunu oluşturan eğitim durumları öğrenciye ve amaca göre olmalı ve düzenlenmeli, ekonomik ve birden çok amaca hizmet etmelidir (akt. Abir, 2017, s. 19; Ulusavaş, 2004, s. 44 – 45). Öğrenme ve öğretme yaşantılarının düzenlendiği bu boyutun öğrenci ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak, öğrencinin geçmiş bilgileri kullanılarak yeni öğrenmelerin yapılandırıldığı ve istendik davranışların kazandırılacağı şekilde düzenlenmelidir.

Öğrenme – öğretme süreçleri içerisinde ilk akla gelen değişkenler program, öğretmen ve öğrencilerdir (Ünsal, 2013, s. 638). Dolayısıyla programın başarısı ve etkililiği (programın teorik olarak doğru ve uygun olarak hazırlanması, öğretmenin uygulamadaki başarısı ve öğrencinin üstüne düşen gerekli rolü ve sorumluluğu alması, yerine getirmesi) bu üç değişkenin uyumlu birlikteliği ile paralellik göstermektedir (Aktaş, 2013, akt. Tuncel, 2015, s. 44).

Bu üç değişkenden biri olan programın teorik olarak düzenlenmesi, program hedeflerine uygun, çağın gerekleri toplum ve bireyin ihtiyacına yönelik olacak şekilde fayda

sağlayacak nitelikte, öğrenci fizyolojik ve psikolojik farklılıklarına uygun olacak şekilde oluşturulmalıdır.

Öğretmenin uygulamadaki başarısı, öğrenci tanıma ve gelişimlerine dikkat etmesine, alanındaki gelişmeleri takip etmesine, kendini sürekli yenilemesi ve geliştirmesine, zamanı etkili ve verimli kullanmasına, kendi öğrenme – öğretme sürecine ilişkin öz değerlendirme yapmasına ve mesleki gelişiminde kullanmasına bağlıdır (Tuncel, 2015, s. 44 – 45; Yeşilyurt, 2013, s. 322).

Öğrencinin üstüne düşen rolü ve sorumluluğu alması ve yerine getirmesi ise öğrenme sürecinden sorumlu olması, kendi gelişimini izlemesi ve değerlendirmesi, eğitmeninin verdiği ödevleri ve çalışmaları yerine getirmesi, öğrendiklerini performans olarak sergilemesi ve sunması unsurlarını içermektedir (Tuncel, 2015, s. 45 – 46).

Tuncel (2015) öğrenme sürecinin öğrenciyi, öğretme sürecinin ise eğitimciyi kapsadığını belirtmiş, bu iki kavramın birbiriyle bağlantılı olduğunu ve öğrenme – öğretme sürecinin düzenlenirken bu iki kavrama dikkat edilmesi gerektiğini önemle vurgulamıştır (Korkmaz, 2006, s. 420; Toker, 2018, s. 38; Tuncel, 2015, s. 44).

Çeşitli ölçme araçları ile veri toplama, toplanan verileri karşılaştırma ve yorumlama, etkililiği üzerine karar verme basamaklarını kapsayan (Demirel, 2007, s. 177; Erden, 1998, s. 10; Özkanal, 2009, s. 16) program geliştirme öğelerinin son boyutu olan değerlendirme, bir eğitim programının özelliklerinin ve boyutlarının detaylı şekilde araştırılması olarak tanımlanmaktadır (akt. Çelebi Uzgur, 2014, s. 16). Değerlendirme aktiviteleri “Ne kadar öğrettik ve ne kadar öğrendi?” sorusuna yanıtın arandığına ve programın amaçlarına ne derece ulaşıldığına ilişkin çalışmaları kapsamaktadır (Abir, 2017, s. 20; Taş & Kıröğlu, 2018, s. 702; Yangın, 2005, s. 16; Yeşilyurt, 2013, s. 322).

Bir eğitim programının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda programdaki aksaklıkların ve eksikliklerin belirlenerek

iyileştirilmesi veya geliştirilmesine olanak sağlaması; programın doğruluğu, yeterliği, geçerliği, uygunluğu, etkililiği, yararlılığı başarısı ve yürütülebilirliği hakkında bilgi ve yargılara ulaşılması açısından programlarda gerekli ve önemli görülmektedir (Birgin & Baki, 2012, s. 155; Çelebi Uzgur, 2014, s. 15 – 17; Erden, 1998, s. 4 – 9; Konur, 2012, s. 23; Özkanal, 2009, 16 – 17).

Dünyada bilim ve teknolojinin gelişimi, her geçen gün değişen ve gelişen toplum yapısı, birey ve toplum ihtiyaçları ve çağın gerekleri eğitim alanında da bir takım değişimleri sürekli ve gerekli kılmaktadır (Acat & Uzunkol, 2010, s. 3; Birgin, 2010, s. 1; Taş & Kıroğlu, 2018, s. 702). Bunlara eğitim sistemleri, programlardaki hedef, içerik, öğrenme – öğretme süreçleri içerisindeki öğretim yöntem ve teknikler, kullanılan araç – gereç ve materyaller vb. birçok unsur örnek olarak gösterilebilir. Özetle sürekli değişen ve kendini yenileyen insanın eğitimde de kendini güncellemesi, geliştirmesi ve iyileştirmesi başarılı bir eğitim sisteminin oluşturulmasında önemli ve etkilidir.

Bir eğitim programının başarılı olabilmesi sadece iyi hazırlanmış olması ile değil, aynı zamanda söz konusu programın öğretim elemanı tarafından iyi algılanması, özümsemesi ve uygulanabilmesi ile mümkündür. Bununla birlikte öğretim elemanının programı tanıması, algılaması, ne şekilde ve düzeyde uygulayabildiği programın uygulamadaki başarısını etkileyen faktörler arasındadır (Erden, 1998, s. 2; Güngör Kazan, 2010, s. 23 – 24). Öğretim programlarının başarıya ulaşması için uygulamada karşılaşılan sorunların tespiti, gerekli önlemlerin alınması ve çözüm önerilerin getirilmesi; uygulama yapan öğretmenin görüş, düşünce ve karşılaştığı sorunların dikkate alınması gerekli görülmektedir (Yiğit, 2014, s. 3 – 4).

Bu kapsamda lisans eğitimine yönelik programların da program geliştirme süreçleri dikkate alınarak ele alınmasının önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Özellikle toplumların – devletlerin oluşumu ve kalkınmasında; geçmişin, bugünün ve geleceğin

yaratımında büyük görevleri olan öğretmenlerin donanımlı bir şekilde yetiştirilmesi açısından yetiştirildikleri kurumların büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte söz konusu bu kurumlarda uygulanan programların içeriği ve yeterliği de öğretmen adaylarının mesleki yeterlikleri açısından önemli görülmektedir (Çelikten, Şanal & Yeni, 2005, s. 208 – 209). Bu kapsamda mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda gerçekleştirilen eğitimin program yeterlilikleri doğrultusunda hazırlanmasının gerekli ve önemli olduğu düşünülmektedir.

Meslek hayatları boyunca seslerini devamlı kullanacak olan müzik öğretmeni adaylarının seslerini doğru, güzel ve etkili kullanabilmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle müzik öğretmeni adaylarının donanımlı bir şekilde yetiştirilmesinde önemli katkıları olduğu düşünülen ses eğitiminin müzik öğretmenliği lisans programlarında önemli bir yerinin olduğu düşünülmektedir.

Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK] (2018) müzik öğretmenliği lisans programlarında ses eğitimi dersi Ses Eğitimi I ve Ses Eğitimi II adı altında yer almaktadır. Söz konusu derslerin içerikleri aşağıdaki gibidir:

Ses Eğitimi 1

“İnsan sesinin oluşumu, gelişimi ve bireysel ses eğitiminin müzik eğitiminde yeri ve önemi. ses ve ses organlarının yapısı, mekanizması ve fonksiyonları ile sesin oluşumu, bedensel ve zihinsel olarak şarkı söylemeye hazırlanma, gevşeme ve uyanık olma bilinci kazanma çalışmaları; doğru solunum alışkanlığının kazandırılmasına dönük alıştırmalar; sesin doğru yerde ve doğru bir entonasyonla üretilmesi ve rezonans bölgelerinde sesin doğuşkanları bakımından güçlendirilmesine yönelik alıştırmalar; okul şarkıları ve piyano eşlikli halk türkülerinden yararlanılarak dilimizin ünlü ve ünsüzlerini doğru artikülasyonla seslendirme çalışmaları; ses genişliği alanlarını (register) fark

ederek doğru ve uygun ton geçişlerinin kazanılmasına yönelik alıştırma; sesin “doğru – güzel ve etkili” kullanımını için gereken eşgüdümün sağlanabilmesine ve doğru entonasyonla müzikal duyarlılığın geliştirilmesine yönelik bireye özgü ses eğitimi gereçlerinin (solunum ve ses alıştırma ve etütleri, düzeyine uygun eserler) kullanılması” (YÖK, 2018, s. 4).

Ses Eğitimi 2

“Sesin konuşurken ve şarkı söylerken doğru/güzel/etkili kullanılmasına ilişkin koordinasyon çalışmalarını olumlu alışkanlık hâline getirmeye yönelik uygulamalı çalışmalar; öğrencilerin bireysel ses özelliklerine uygun alıştırma (5’li, 6’lı, 8’li, arpej ve atlamalı seslerle legato ve staccato alıştırma); çalışılan alıştırma ve eserleri seslendirmeden önce teknik ve müzikal analizi yapmaya ilişkin bilgi ve beceriler; sesinin bireysel özelliklerine uygun olarak, ton geçişlerinin doğal ve kolay yapılmasına ilişkin teknik çalışmalar, bu tekniklerin alıştırma ve eserlerde uygulanması; rezonans geliştirme çalışmaları; müzikaliteyi arttırıcı cümleme, ifade, gürlük çalışmaları; sesini etkili ve verimli kullanabilmesine dönük yeterli düzeyde ulusal ve uluslararası eserlerden (halk türküleri, lied, arie antiche, aria, vb.) oluşan bir dağarcık seslendirme; ses genişliği, tını özelliği ile teknik ve müzikal düzeye uygun seslendirme/yorumlama etkinliklerini planlama ve gerçekleştirme” (YÖK, 2018, s. 9).

Yukarıda yer alan ses eğitimi ders içerikleri göz önüne alındığında, söz konusu programlarda ses eğitimi dersinin program geliştirme boyutlarının dikkat alınarak hazırlanmadığı; dersin hedef, öğrenme – öğretme süreci ve değerlendirme basamaklarına yer verilmediği görülmektedir. Ancak programların alanında uzman kişilerce hedef, içerik,

öğrenme – öğretme süreci ve değerlendirme basamakları dikkate alınarak hazırlanması müzik öğretmeni adaylarının donanımlı bir şekilde yetiştirilmesi açısından gerekli görülmektedir.

Bu kapsamda bireysel ses eğitimi dersi programlarının alanında uzman kişilerce program geliştirme süreci boyutları olan hedef, içerik, öğretme – öğrenme süreci ve değerlendirme (Demirel, 2007, s. 58; Özkanal, 2009, s. 13) basamakları dikkate alınarak hazırlanması ve geliştirilmesi; bu programların alanında yetkin kişilerce gerçekleştirilmesi müzik öğretmeni adaylarının donanımlı bir şekilde yetiştirilmesi açısından önemli görülmektedir (Töreyin, 2008, s. 112).

Bu genel çerçevede mesleki müzik eğitimi programlarında yer alan bireysel ses eğitimi dersi öğretim programlarının başarısında öğretim elemanın teknik donanımı, alan hakimiyeti, programı tanınması – algılanması ve programı uygulamadaki başarısı da büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırmada mesleki müzik eğitimi kurumlarında görev yapan eğitimcilerin görüşleriyle bireysel ses eğitimi dersi öğretim programlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.6. Problem Durumu

Araştırmanın temel problemi aşağıdaki gibidir:

Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programları program geliştirme boyutları dikkate alınarak hazırlanmakta mıdır?

1.7. Araştırma Soruları

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programları program geliştirme boyutu içerisindeki hedef ögesine yönelik olarak hazırlanmış mıdır?

2. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programları program geliştirme boyutu içerisindeki içerik ögesine yönelik olarak hazırlanmış mıdır?

3. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programları program geliştirme boyutu içerisindeki öğrenme – öğretme sürecine yönelik olarak hazırlanmış mıdır?

4. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programları program geliştirme boyutu içerisindeki değerlendirilme sürecine yönelik olarak hazırlanmış mıdır?

5. Bireysel ses eğitimi dersi öğretim elemanlarının var olan ders programının geliştirilmesi ve iyileştirmesine ilişkin görüşleri nelerdir?

6. Bireysel ses eğitimi dersi öğretim elemanlarının bireysel ses eğitimi program hazırlama ve geliştirme yeterliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

7. Bireysel ses eğitimi dersi öğretim elemanlarının işbirliği gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.8. Amaç

Bu araştırma ile Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında gerçekleştirilen bireysel ses eğitimi dersi öğretim programlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada Türkiye’deki Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında görev yapan bireysel ses eğitimi dersi öğretim elemanlarının bireysel ses eğitimi öğretim programlarını hazırlama sürecine, programın hedef, içerik, öğrenme – öğretme ve değerlendirme boyutlarını karşılama durumuna, programın geliştirilmesi ve iyileştirilmesine ilişkin öğretim elemanlarının program hazırlama ve

geliştirme yeterliğine ve bireysel ses eğitimi dersi öğretim elemanlarının işbirliği gerekliliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın genel amacı Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarındaki bireysel ses eğitimi dersi öğretim programlarını değerlendirmek ve bu kapsamda bu derse yönelik olarak daha etkili ve verimli çalışmaların yapılmasına katkı sağlamaktır. Bu genel amaç doğrultusunda Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında bireysel ses eğitimi dersi veren öğretim elemanlarına yönelik olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve uygulanmıştır.

1.9. Önem

Müzik eğitimi içerisinde önemli bir yeri olan ses eğitimi, önceden belirlenmiş ilke ve yöntemlerle planlanan hedeflere yönelik uygulanan planlı ve programlı bir etkileşim sürecidir. Bu süreçte bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak sesini doğru, güzel ve etkili kullanabilmesi için gerekli müziksel davranışların kazandırılması amaçlanmaktadır (Çevik, 2006, s. 647; Töreyn, 2008, s. 82;). Bu genel amaç doğrultusunda mesleki müzik eğitimi programlarında müzik öğretmeni adaylarının donanımlı bir şekilde yetiştirilmesine yönelik olarak ses eğitiminin programlarda önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının sesini kullanacağı alana uygun olarak doğru, güzel ve etkili bir söyleyiş biçimi geliştirmesi, konuşma bozukluklarının giderilmesi ve ses sağlığının korunması davranışlarının kazandırılması süreci olarak tanımlanan ses eğitimi (Töreyn, 1999b; Türkmen, 2007, s. 3), mesleki müzik eğitimi programlarında vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

Bu eğitim sürecinde yer alan derslerde öğretmen adayının ses eğitiminin temel gerekleri doğrultusunda dili doğru kullanması, ses eğitimi tekniklerine uygun olarak seslendirme bilgi ve becerilerini geliştirmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle bireysel ses

eğitimi dersi ğretim programlarının dersin amaçlarını kapsayacak Şekilde düzenlenmesi önemli görülmektedir.

Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarındaki bireysel ses eğitimi ğretim programlarının da bu boyutlar dikkate alınarak hazırlanması beklenmektedir. Ancak YK' n hazırlamış olduğu ğretmen yetiştirme lisans programlarında bireysel ses eğitimi dersine yalnızca kapsam olarak yer verildiği; mesleki müzik eğitimi veren Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında bireysel ses eğitimi dersine yönelik belirli bir ğretim programının olmadığı, üniversitelerin kendi bünyeleri kapsamında Bologna sürecinde ğretim programlarını düzenlediği görülmektedir. Söz konusu ğretim programlarının nitelikli ğretmen yetiŐtirmeye yönelik olarak hazırlanması, düzenli olarak gözden geçirilmesi, geliştirilmesi ve ađdaŐ bir ğretim programı olarak düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda müzik eğitimi veren kurumlarda bireysel ses eğitimi ğretim programlarının program geliştirme sürecindeki hedef, içerik, öğrenme – ğretme süreci ve değerlendirme boyutları dikkate alınarak hazırlanması gerekli görülmektedir.

1.10. Varsayımlar

Bu araştırmada:

1. Uzman görüşleri alınarak son Şekli verilen yarı – yapılandırılmış görüşme formunun konuya ilişkin durumu ve gelişmeleri saptayacak amaçta yeterli ve uygun bulunduğu,
2. Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında görev yapan bireysel ses eğitimi ğretim elemanlarının yapılan görüşmelerde içten oldukları, gerçek ve kendi düşüncelerini yansıtarak samimi cevaplar verdikleri,
3. Konuya ilişkin alan yazın taramasından elde edilen bilgilerin nesnel, yeterli olduğu ve çalışmanın geçerliğini sağladığı varsayılmıŐtır.

1.11. Sınırlılıklar

“Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi” konulu bu araştırma:

1. Türkiye’deki bireysel ses eğitimi öğretim programlarının incelenmesi ile,
2. Türkiye’deki Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında görev yapan bireysel ses eğitimi öğretim elemanları ile,
3. Görüşme yapılan bireysel ses eğitimi dersi öğretim elemanlarının görüşleri ile,
4. Uzman görüşlerin alındığı yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile,
5. Nvivo 12 programından elde edilen tablolar ve içerik analizi yöntemi ile ,
6. Ses eğitimi ile ilgili tez, makale, bildiri, seminer, kitap gibi yazılı kaynakların incelenmesinden elde edilen bilgiler ile sınırlandırılmıştır.

1.12. Tanımlar

Artikülasyon (Boğumlama): Anlaşılır şekilde tane tane cümleme, seslendirme. Artiküle etme (Aktüze, 2003, s. 32).

Diksiyon (Söyleyiş): Sahne sanatlarında açık, anlaşılır şekilde ağızdan çıkan seslerin üslubu, vurguları ve anlam duraklarına göre seslendirilmesi, ifade edilmesi (Say, 2002, s. 149; Sözer, 2005, s. 219; Şenbay, 2007, s. 64).

Fonasyon: Alınan nefesin dışarı ses olarak verilmesi (Helvacı, 2012, s. 104).

Fonetik: Ses Bilimi (TDK, 2018).

Glottis: Ses telleri arasındaki açıklık. Ses yarığı (İkesus, 1965, s. 11; Helvacı, 2012, s. 104).

İnspirasyon: Soluk alma (TDK, 2018).

Nüans: Ayırtı. Bir esere anlam ve ifade katmak amacıyla yorumlamada yararlanılan değişik derecelerdeki ses gürlüğü işaretleri (Say, 2002, s. 49, 380).

Register: İnce, orta ve kalın olarak gruplandırılmış/ ifade edilmiş/ oluşturulmuş, aynı ses renklerini kapsayan ses alanları (Say, 2002, s. 447).

Rezonans: Tınlayış, ötüm. Müzikteki akustik oluşum. Bir ses ile birlikte cismin titreşerek ses vermesi (Say, 2002, s. 449; Aktüze, 2003, s. 476; Helvacı, 2012, s. 105).

Rezonatör: Rezonansı oluşturan ve sesin şiddetini yükselten çalgıların bölümleri (Sözer, 2005, s. 583).

Vokal: Ağızdan çıkan ses. Ünlü veya sesli harf (Helvacı, 2012, s. 105).

2. Bölüm

Literatür (Alan yazın)

Bu bölümde araştırma problemine ilişkin elde edilen tanımlar temel alınarak literatür taraması yapılmış, “program geliştirme”, “program geliştirme boyutları”, “ses eğitimi”, “ses eğitimi programları” konuları araştırılarak yapılan çalışmalar yurt içi ve yurt dışı olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır.

2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Acar (2014) “Türkiye’ de Ses Eğitiminin (Şan) Gelişimi ve Uzman Görüşleri ile Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tezinde ses eğitiminin günümüzdeki durumunun incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda Türkiye’de ses eğitimi veren kurumların sayıca yetersiz olduğu, kurumlardaki ders saatinin öğrencilerin gelişimi açısından yeterli bulunmadığı, akademisyen eksikliği nedeniyle derslerin birden fazla öğrenci ile yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca uzman görüşlerinden elde edilen bulgular doğrultusunda Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları, konservatuvarların opera-şan bölümleri ve güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümlerinde ses eğitimi derslerinin ortak bir teknik olan Bel Canto tekniği ile yapıldığı, konservatuvarların Türk müziği bölümlerinde ise henüz ortak bir teknik ve sistemin oluşturulamadığı tespit edilmiştir.

Başaran Tanrıöver (2011) “Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Bireysel Ses Eğitimi Ders Kitabının Öğrenci ve Öğretmen Açısından İşlevselliğinin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinde bireysel ses eğitimi ders kitaplarının işlevselliğinin tespit edilmesini amaçlamıştır. Anketlerden elde edilen bulgular sonucunda kitabın işlevselliğinin öğretmen ve öğrenciler açısından kısmen işlevsel olduğu tespit edilmiştir.

Becerik (1997) “Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Ana Çalgı Dersine İlişkin Başarıları ile Öğretim Elemanları ve Öğrenci Görüşlerinden Hareketle Ana Çalgı Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi”

konulu doktora tezinde ana çalgı öğretim programlarının etkililiğinin ve amaca olan hizmet derecesinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretim elemanlarına ve öğrencilere uygulanan anket doğrultusunda müzik eğitimi ana çalgı dersinin “büyük ölçüde” amacına hizmet ettiği sonucuna ulaşılmış; müzik eğitimi bölümü 1. sınıf ana çalgı programlarının “yeterli öğrenme” yi sağladığı; 2., 3. ve 4. sınıf ana çalgı programlarının “geçerli öğrenme” yi gerçekleştirdiği tespit edilmiştir.

Ekici (2008) “Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Bir Program Geliştirme Çalışması” konulu doktora tezinde bireysel ses eğitimi eğitim ve değerlendirme durumlarını düzenlenmeyi ve çağdaş eğitim modeline uygun olacak bir program geliştirmeyi amaçlamış, bireysel ses eğitimi dersinin çağdaş program geliştirme anlayışıyla niteliğinin artacağı ve müzik eğitiminde program geliştirme çalışmalarına ışık tutacağı sonucuna ulaşmıştır.

Mustan (2010) “Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü 12. Sınıf Öğrencilerinin Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Karşılaştıkları Zorluklar Üzerine Bir Araştırma” konulu yüksek lisans tezinde bireysel ses eğitimi derslerinde yaşanan zorlukların saptanmasını ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin getirilmesini amaçlamıştır. Veri toplama aracı ile elde edilen bulgular doğrultusunda ders saatlerinin yetersiz olduğu, eğitim süresince elde edilen kazanımların sergilenebileceği konser, dinleti vb. etkinliklerin sayıca yeterli bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Polat (2017) ses eğitiminin çeşitli temel öğelerinin ve çeşitli söyleme tekniklerinin kazandırılmasında kullanılan belli başlı kavramların yeterli olup olmadığı konusuna yönelik uzman görüşlerinin belirlenebilmesi ve “Temel Öğeler ve Çeşitli Söyleme Teknikleri Performans Değerlendirme Ölçeği” örneğinin oluşturulması amacıyla yapmış olduğu çalışma sonucunda ses eğitimi temel öğelerini postür, solunum, rezonans, artikülasyon, diksiyon; çeşitli söyleme tekniklerini ise odaklama, entonasyon, nüans, legato, staccato, glissando, tril,

vibrato olarak tespit etmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından oluşturulan “Temel Ögeler ve Çeşitli Söyleme Teknikleri Performans Değerlendirme Ölçeği” nin de deneysel süreç sonunda yüksek derece güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Tonya (2008) “Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Karşılaşılan Sorunların Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinde ilgili üniversitelerde görev yapmakta olan bireysel ses eğitimi öğretim elemanlarının bireysel ses eğitimi derslerinde karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlar ile öğretim elemanlarının kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamıştır. Uygulanan anketten elde edilen bulgular doğrultusunda bireysel ses eğitimi derslerinde öğretmen ve öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar saptanmıştır. Araştırma sonucunda bireysel ses eğitimi ders saatlerinin, çalışma odalarının yeterli olmadığı, korrepetitörlerin (eşlikçi) sayıca yetersiz olduğu, ders müfredatının zorluk içermediği ve not dağılımının adil olmadığı tespit edilmiştir.

Yiğit (2014) “Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Dersi Programlarının Uygulamasında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri ile İncelenmesi” konulu doktora tezinde bireysel ses eğitimi dersi uygulamasında karşılan sorunların öğretmen görüşleri ile tespit edilmesini amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda bireysel ses eğitimi dersinin uygulamalarında sorunlar yaşandığı, ders saatinin yetersiz olduğu, dersin bulunduğu dönemden daha önceki dönemlerde de okutulması gerektiği, öğretim programında bulunan alana özgü becerilerin kazanımlarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Ballanthyne ve Packer (2004) “Effectiveness of preservice music teacher education programs: Perceptions of early-career music teachers” isimli çalışmasında mevcut öğretim programlarının incelenerek müzik öğretmeni adaylarının mesleki yaşama hazırlık yeterliliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmış, eğitim kalitesinin öğretmenin mesleki

donanımına paralel olarak farklılık göstereceği ifade edilmiştir. Yapılan anket doğrultusunda araştırma sonucunda öğretmen adaylarının pedagojik yönden bilgi, beceri ve hazırlıklarının yeterli olmadığı, programların düzenlenmesinin – iyileştirilmesinin gerekli olduğu tespit edilmiş, müzik öğretmenlerinin mesleki yaşamda donanımlı olmasını sağlamanın müzik eğitimcilerinin ele alması gereken önemli konulardan biri olduğu ifade edilmiştir.

Carey ve Lebler (2012) “Reforming a Bachelor of Music programme: A case study” konulu çalışmada müzik lisans programlarının mesleki yaşama hazırlığa yönelik yeterlilikleri değerlendirilmiş, çalışmanın sonucunda programın yeniden gözden geçirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Cutietta (2007) “Content for Music Teacher Education in This Century” isimli çalışmasında müzik öğretim programlarının uzman kişiler tarafından hazırlanmadığı ve programın güncel olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Darling-Hammond (2006) “Constructing 21st-Century Teacher Education” isimli çalışma ile 21. yüzyıl öğretmen eğitime yönelik olarak, geleneksel program modelleri yerine daha güçlü, etkili bir program hazırlanması gerektiğini sonucuna ulaşmıştır.

Kovacic (2005) “Voice education in teacher training: an investigation into the knowledge about the voice and voice care in teacher-training students” isimli çalışmada öğretmen adaylarının ses eğitimi ve bakımı konusundaki yeterliliklerini tespit etmek amaçlamış, anketlerden elde edilen bulgular doğrultusunda ses eğitimi programlarında müzik öğretmeni adaylarının mesleki dayanıklılık ve yeteneklerini arttıracak çalışmalara ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır. Uygulanan anketlerden elde edilen bulgular doğrultusunda ses eğitimi programlarında müzik öğretmeni adaylarının mesleki dayanıklılık ve yeteneklerini arttıracak çalışmalara ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmaktadır.

Pizolato, Rehder, Dias, Meneghim, Ambrosano, Mialhe ve Pereira (2013) yapmış oldukları “Evaluation of the Effectiveness of a Voice Training Program for Teachers” isimli

çalışmada, öğretmen eğitiminde ses egzersizlerinin ses kalitesini olumlu yönde etkilediği ve ses eğitiminin devamlılığının sağlanmasının gerekli olduğunu ifade etmiştir.

Timmermans, De Bodt, Wuyts ve Heyning (2005) “Analysis and Evaluation of a Voice-Training Program in Future Professional Voice Users” isimli çalışmasında iyi bir ses eğitimi programının gerekliliği ve var olan ses eğitimi programlarının gözden geçirilmesi, geliştirilmesi ve değiştirilmesinin gerekli olduğunu ifade etmiştir.

3. Bölüm

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örnekleme, araştırmada verileri toplamada kullanılan araçlar, verilerin toplanması ve toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Sosyoloji, psikoloji, eğitim ve benzer alanlardaki (sosyal bilim dallarındaki) insan ve toplum davranışlarını inceleyen nitel araştırma, ilgilenilen bir olay veya olgunun doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül şekilde ortaya konulması, daha iyi anlaşılması için yazılı veya görsel verilerin detaylı ve kapsamlı toplanması, gözlem, görüşme, doküman analizi vb. nitel veri toplama araçlarının kullanılarak analiz edilmesi ve yorumlanmasıdır (Arıkan, 2011, s. 18, 23; Sadioğlu, 2011, s. 58; Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 39).

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde tipik durum örnekleminden yararlanılmıştır. Tipik durum örnekleme, araştırma problemi ile ilgili evrende sıra dışı olmayan, ortalama bir durumun, standart veya tipik olarak belirtilen olayların, kişi veya kişilerin seçildiği, örnek olarak incelendiği araştırmalardır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012, s. 91; Ekiz, 2009, s. 105).

Araştırma grubunu Türkiye’deki Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları ses eğitimi öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Araştırma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Aksaray

Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı ve Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalında görev yapan 15 bireysel ses eğitimi öğretim elemanı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının demografik bilgilerine Tablo 2' de yer verilmiştir.

Tablo 2

Öğretim Elemanın Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular

	f	%
Cinsiyet		
Kadın	12	80
Erkek	3	20
Kıdem Yılı		
6 – 10	2	13,3
11 – 15	2	13,3
16 ve üzeri	11	73,3
Ses Eğitimi Öğretim Elemanı Olarak Kıdem Yılı		
0 – 5	5	33,3
6 – 10	2	13,3
11 – 15	1	6,7
16 ve üzeri	6	40

Tablo 5 de' de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının % 80' inin kadın, % 20' sinin erkek olduğu; %13,3' ünün 6 – 10 yıl, %13,3' ünün 11 – 15 yıl, % 73,3' ünün 16 yıl ve üzeri öğretim elemanı olarak görev yaptıkları; % 33,3' ünün 0 – 5 yıl, % 13,3' ünün 6 – 10 yıl, % 6,7' sinin 11 – 15 yıl ve % 40' ı 16 ve üzeri ses eğitimi elemanı olarak görev yaptıkları tespit edilmiştir.

Bunula birlikte K4 ses eğitimi öğretim elemanı olmadığını ancak bölümde alan uzmanı eksikliği olması nedeniyle 3 yıldır bireysel ses eğitimi dersini yürüttüğünü ifade etmiştir. K10 ise

uzmanlık alanının koro ve piyano olduğunu ancak alan uzmanı eksiği nedeniyle bireysel ses eğitimi derslerini de yürüttüğünü belirtmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma problemine ilişkin verilerin toplanmasında görüşme tekniği türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır.

Sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan tekniklerden biri olan görüşme, belirli nedenler ile bir araya gelmiş, sözel olan ve olmayan iletişim teknikleri kullanılarak görüşülen, araştırma sorusuna yanıt aranan sorular çerçevesinde kişilerin bakış açılarını, duygu – düşüncelerini, anlam dünyalarını anlamak ve derinlemesine bilgi toplamak amacıyla ilgili en az iki kişinin yarattığı etkileşim türü veya veri toplama şeklidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012, s. 150; Demir, 2009, s. 291; Kuş, 2012, s. 87; Sümer, Demirutku & Özkan, 2005, s. 49; Türkdoğan & Gökçe, 2012, s. 330; Uşun, 2012, s. 35).

Yarı yapılandırılmış görüşme ise araştırmacı tarafından önceden belirlenen soruların belirli sıra dahilinde görüşülen kişiye soruları istediği genişlikte yanıtlamasına ve kısmen düzeltme ve düzenleme yapmasına imkan veren görüşme türüdür (akt. Sadioğlu, 2011, s. 58; Sönmez & Alacapınar, 2011, s. 108).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler Türkiye’deki Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı bireysel ses eğitimi öğretim elemanlarının bireysel ses eğitimi programlarına ilişkin görüş, sorun ve önerilerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaçla öncelikle makale ve tezler incelenmiş, alan yazın taraması yapılarak görüşme soruları oluşturulmuş ve öğretim elemanlarının demografik bilgilerini elde etmek amacıyla demografik bilgi formu hazırlanmıştır (Ek 1).

Hazırlanan sorular geçerliliği sağlamak üzere üç alan uzmanına gösterilmiş, uzman görüşü alınmıştır. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda sorulara son şekli verilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırma verileri nitel veri toplama tekniği türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu açık uçlu, 11 sorudan oluşmuş; veriler 2017 – 2018 eğitim öğretim yılı, Ekim - Nisan ayları aralığında birebir görüşme, telefon ve internet yolu ile toplanmıştır. Verilerin dördü birebir görüşme ile, ikisi telefon ile dokuzu ise internet üzerinden e-mail yolu ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler yaklaşık 30 dakika; telefon üzerinden gerçekleştirilen görüşmeler ise yaklaşık 10 dakikada tamamlanmıştır. Görüşmeler sırasında bazı öğretim elemanlarının kabulü ile ses kayıt cihazı kullanılarak da verilerin elde edilmesi sağlanmıştır. Görüşmenin yüz yüze olamadığı durumlarda telefon ya da görüntülü telefon gibi anında ses ve resim iletilicileriyle gerçekleştirilme (Karasar, 2005, s. 165) olanağı göz önünde bulundurularak öğretmenin önerisi doğrultusunda kendisiyle internet (msn) üzerinden görüşme yapılmasına karar verilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ve betimsel analiz tekniği ile çözümlenip ve yorumlanmıştır.

Aşağıdaki tabloda ilgili öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmelere ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 3

Öğretim Elemanı Görüşme Dağılım Tablosu

Üniversite	Görüşme Şekli	Görüşme Süresi	Görüşme Saati	Görüşme Tarihi
Gazi Üniversitesi	Elektronik Posta Yoluyla Yazışma		19.05	6.03.2018
Gazi Üniversitesi	Elektronik Posta Yoluyla Yazışma		19.12	1.03.2018
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Elektronik Posta Yoluyla Yazışma		21.46	26.04.2018
Erzincan Üniversitesi	Elektronik Posta Yoluyla Yazışma		11.52	22.02.2018
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Görüşme Ses Kaydı	27' 35''	12.35	14.02.2018
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Görüşme			14.02.2018
Balıkesir Üniversitesi	Telefon Görüşmesi Ses Kaydı	7' 35''		20.04.2018
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Görüşme Ses Kaydı	27' 21''		15.03.2018
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Görüşme Ses Kaydı	30' 16''		15.03.2018
Aksaray Üniversitesi	Elektronik Posta Yoluyla Yazışma		15.21	15.05.2018

Tablo 3

Öğretim Elemanı Görüşme Dağılım Tablosu (Devamı)

Üniversite	Görüşme Şekli	Görüşme Süresi	Görüşme Saati	Görüşme Tarihi
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Telefon Görüşmesi Ses Kaydı	7' 35''		24.04.2018
Pamukkale Üniversitesi	Görüşme Ses Kaydı	24' 01''		27.02.2018
Pamukkale Üniversitesi	Görüşme			27.02.2018
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Elektronik Posta Yoluyla Yazışma		09.38	3.05.2018
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Elektronik Posta Yoluyla Yazışma		16.05	5.05.2018

Tablo 3' de öğretim elemanlarının kodlarına, çalıştıkları kurumlara ve yapılan görüşmelerin niteliğine, sürelerine, tarihlerine ve zamanlarına ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

Görüşmelerin tamamı araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilmiş, araştırmada gönüllük esasına bağlı kalınarak öğretim elemanlarının görüşlerinin alınması sağlanmıştır. Yapılan görüşmelerde öğretim elemanlarının kimliklerinin gizli tutulacağı, görüşlerinin yüksek lisans araştırmasında kullanılacağı ve başkalarıyla paylaşılmayacağı belirtilmiş, araştırmada görüşülen öğretim elemanlarının isimlerinin saklanması ve katılımcı olarak kodlanması kararı alınmıştır. Görüşme sırasında da katılımcılara “hocam” hitabı kullanılmasına önemle dikkat edilmiştir.

Görüşmelerde katılımcıların görüşlerine müdahale edilmemesine dikkat edilerek katılımcıların düşüncelerini özgürce ifade etmelerine olanak sağlanmış; yöneltilen soruların yanlış veya farklı algılanması durumunda aslında ifade edilmesi amaçlanan problem veya soru farklı bir şekilde ifade edilerek soruların anlaşılması, araştırmaya yönelik bulguların elde edilmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların belirtilen soruları tekrar farklı ve konu dışı algılaması doğrultusunda daha fazla müdahale edilmemiş, görüşlerini istediği genişlikte yanıtlamasına imkan sağlanmıştır. Yapılan görüşmelerin bir sohbet tarzında gelişmesi ve ilerlemesine dikkat edilmiştir.

Demografik bilgilerin yer aldığı verilerin analizi için frekans ve yüzde hesaplaması kullanılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz ve içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Betimsel analiz görüşülen veya gözlenen kişilerin görüşlerinin doğrudan alıntılanarak önceden belirlenen temalara göre betimlenmesi ve yorumlanması; içerik analizi ise birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar ile bir araya getirerek yorumlanmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 224 – 227).

Araştırma verilerinin analizinde birebir görüşmelerden elde edilen veriler öğretim elemanlarının izni dahilinde teknolojik araçlar (telefon, ses kayıt cihazı) veya yarı – yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış, toplanan veriler bilgisayara aktarılmış ve yazıya dökülmüştür. Toplanan verilerin kod ve temaları oluşturulmuş, Nvivo 12 nitel analiz programına aktarılarak içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Nvivo 1981 yılında QSR International Pty. Ltd. tarafından geliştirilmiş olup, Mac ve Windows işletim sistemlerine uygun olarak çok sayıda sürüme (Nvivo Starter, Pro ve Plus) sahiptir. Bilgisayarda dökümü yapılan bir belgenin ses, video, resim gibi veri türünün döküm alanın aktarımına ve ses, video, resim ve metin gibi veri türlerinin dökümünün bütününe gerek kalmadan doğrudan kodlanmasına imkan sağlayan bu program, araştırmacı için verilerin sayısal analizinde, temaların ortaya çıkarılmasında, bulguların görsel olarak

sunulmasında ve verilerin bütüncül şekilde ele alınmasında kolaylık sağlamaktadır (Kabakçı Yurdakul, Çolak & Dulkadir Yaman, 2016, s. 22 – 25).

Bu araştırmada öğretim elemanları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonuçlarından elde edilen bulgular Nvivo 12 programına aktarılmış, aktarılan veriler doğrultusunda 8 tema ve 43 koda ulaşılmıştır. Ulaşılan kod ve temalar tablolştırılmıştır. Alıntılar yapılırken katılımcıların isimleri katılımcı 1 (K1), katılımcı 2 (K2) şeklinde kısaltılarak kodlama yapılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için veriler iki alan uzmanının görüşüne sunulmuş ve tutarlılık incelemesi yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucu görüş birliği ve görüş ayrılıkları tespit edilmiş ve Çepni (2012)'ye göre güvenilirlik hesaplama formülü P (Tutarlılık Yüzdesi) = $\frac{Na}{Nt} \times 100$ (İki formda aynı kodlanan madde sayısı) * 100 / Nt (Bir formda bulunan toplam madde sayısı) kullanılarak hesaplanmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri arasındaki uyum 90.69 çıkmıştır. Bu değerin 70 veya daha üstünde olması yeterli görüldüğünden (akt. Baş, 2014, s. 105), veri analizi için güvenilirliğin sağlandığı kanısına varılmıştır.

4. Bölüm

Bulgular

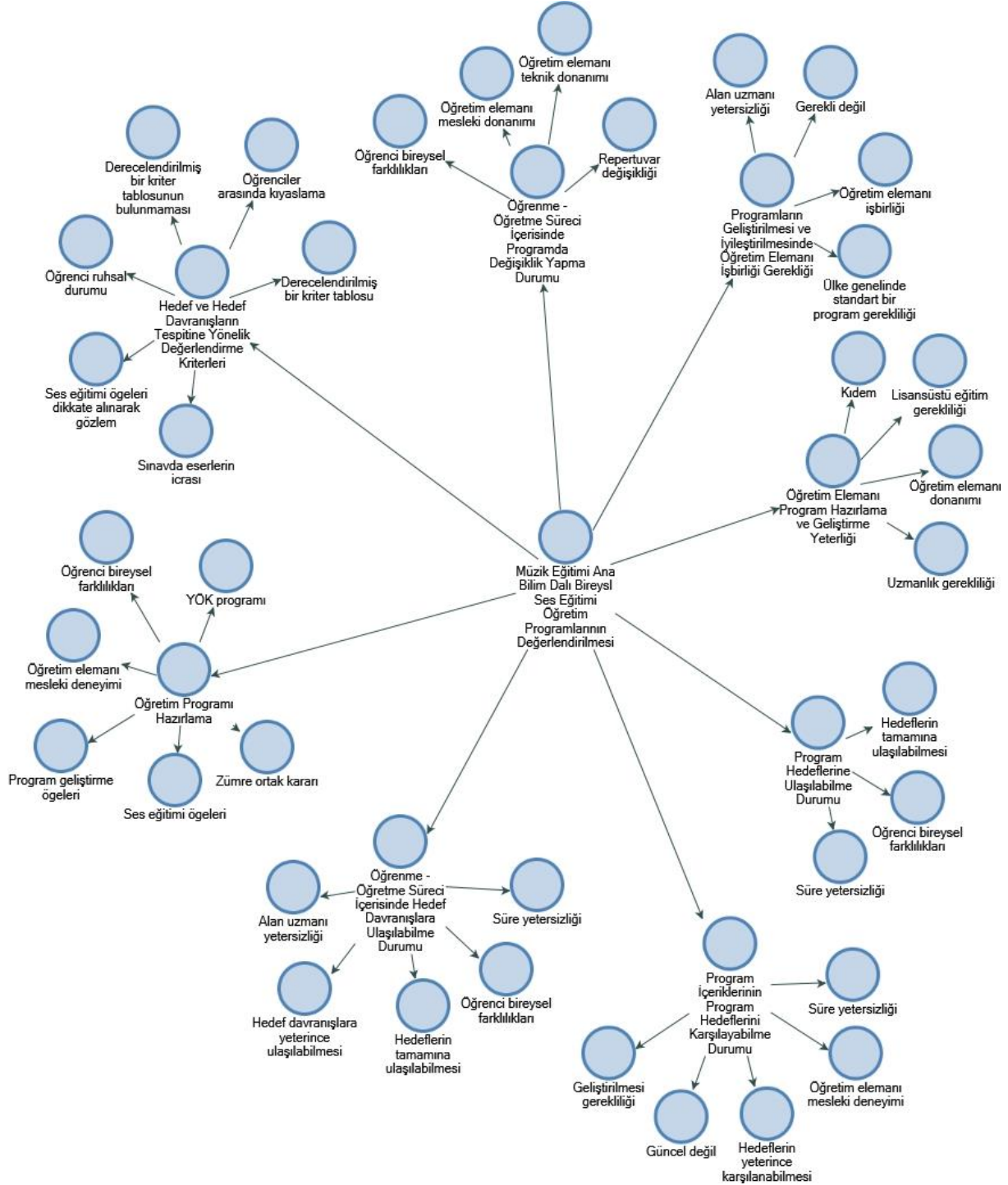
Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya katılan 15 öğretim elemanı ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda kod ve temalar oluşturulmuş ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada öğretim elemanlarına yöneltilen sorulara verilen cevaplardan 43 tane kod elde edilmiş, elde edilen bu kodlardan 8 temaya ulaşılmıştır. Elde edilen bulguların analizi Nvivo 12 programı ile gerçekleştirilmiştir. Bulguların analizinden elde edilen tema ve kod haritası aşağıdaki gibidir.

Şekil 1

Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının

Değerlendirilmesine İlişkin Tema ve Kod Haritası

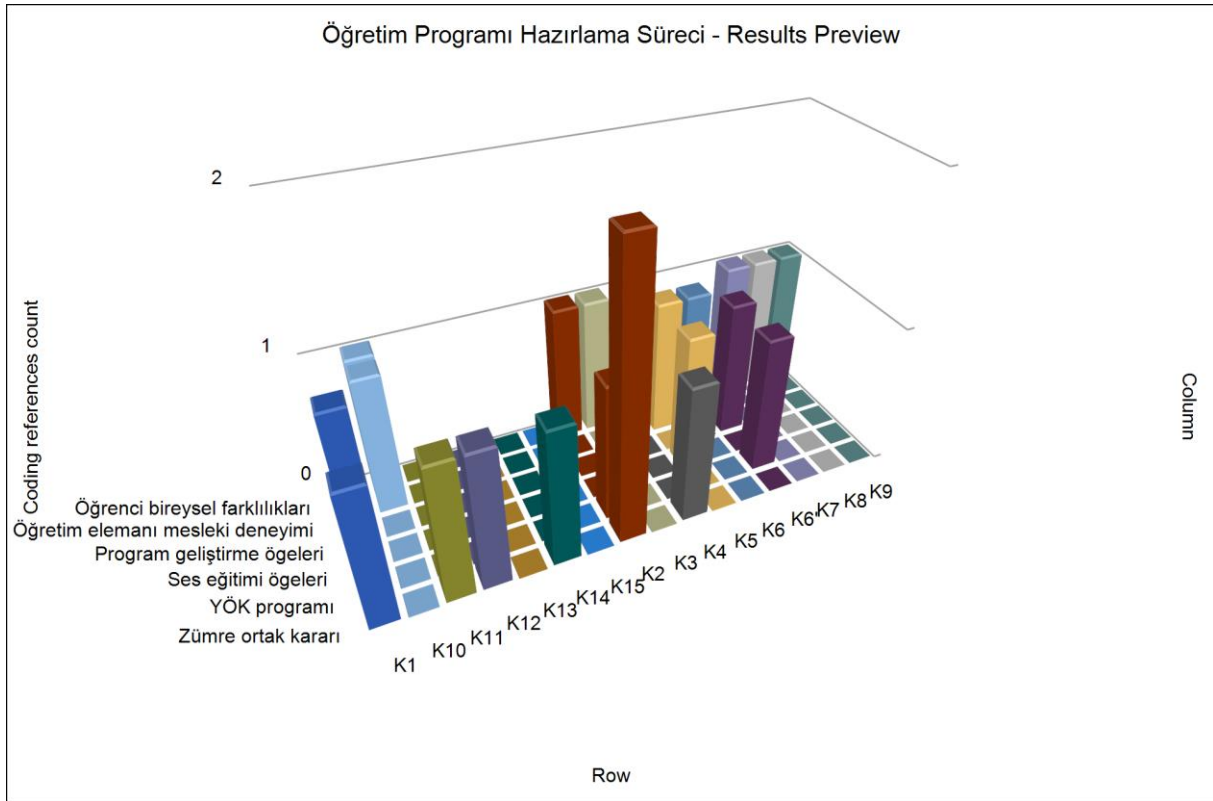
Araştırma sürecinde elde edilen verilere dayalı olarak elde edilen bulgulara derinlemesine yer verilmiştir.

4.1. Bireysel Ses Eğitim Öğretim Programı Hazırlama Süreci

Bireysel ses eğitimi öğretim programı hazırlama sürecinin tespitine yönelik olarak öğretim elemanlarının “öğretim programını hangi süreçlere dikkate alarak hazırlıyorsunuz” sorusu ile görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi ile program hazırlama sürecine ilişkin tema ve kod haritasına Şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2

Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Hazırlama Sürecine İlişkin Tema ve Kod Haritası

Şekil 2’de de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının cevaplarından elde edilen verilerin analizi sonucunda, program hazırlama sürecine ilişkin öğrenci bireysel farklılıkları, öğretim elemanı mesleki deneyimi, YÖK programı, zümre ortak kararı, ses eğitimi öğeleri ve program geliştirme öğeleri olmak üzere 6 tema elde edilmiştir.

Bireysel ses eğitimi dersi programlarının hazırlanma sürecine ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen “öğretim programı hazırlama süreci” temasına ilişkin kodlamalara Tablo 4’ te yer verilmiştir.

Tablo 4

Bireysel Ses Eğitimi Dersi Programlarının Hazırlama Sürecine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Öğretim Programı Hazırlama Süreci	Öğrenci bireysel farklılıkları	K2, K3, K7, K8, K9, K10	6	40
	Öğretim elemanı mesleki deneyimi	K4, K5, K6, K10	4	26,7
	YÖK programı	K2, K4, K6	3	20
	Zümre ile ortak kararı	K1, K2, K4, K11, K12, K14	6	40
	Ses eğitim öğeleri	K5	1	6,7
	Program geliştirme öğeleri	K1, K6	2	13,3

Tablo 4’ te de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının % 40’ ı öğrenci bireysel farklılıklarının, % 26,7’ si öğretim elemanı mesleki deneyiminin, % 20’ si YÖK programının, % 40’ ı zümre ortak kararlarının, % 6,7’ si ses eğitimi öğelerinin ve % 13,3’ ü ise program geliştirme öğelerinin bireysel ses eğitimi dersi program hazırlama sürecinde etkili olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların “öğretim programı hazırlama” temasına ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda belirtilmektedir.

“Öğrenci bireysel farklılıkları” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Programı öğrencinin yaş ve olgunluk derecesini, müzikal gelişimini, müziksel işitme okuma ve yazma dersindeki gelişim sürecini ve diğer derslerdeki kültürel değişim sürecini baz alarak hazırlıyorum” (K7).

“Öğretim programlarını öğrencilerin seviyesine göre hazırlıyorum. Her öğrencinin aslında programı farklı oluyor. Öğrencinin algı seviyesi, teknik düzeyi vb. unsurlar programı hazırlamamda belirleyicidir” (K9).

“Programı öğrencinin ses gelişimi ve algısına paralel olarak oluşturuyorum” (K10).

“Öğretim elemanı mesleki deneyimi” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“... öğretim elemanının programı nasıl algıladığı, planladığı ve uyguladığı önemlidir” (K4).

“Kendime göre iki yıllık bir programım var bu programı takip etmeye çalışıyorum” (K10).

“YÖK programı” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Programı YÖK’ ün isteği doğrultusunda hazırladık” (K2).

“YÖK’ ün verdiği çerçeve program yeterli ...” (K4).

“Programı YÖK’ ün müzik öğretmenliği lisans programı içerisindeki programdan temel alarak hazırlıyoruz” (K6).

“Zümre ortak kararı” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Zümremiz tarafından hazırlanan programı uyguluyoruz” (K1).

“Programı zümremiz tarafından hazırlanan programa uygun, ...” (K2).

“Bu dersi yürüten arkadaşlarla beraber hazırlıyoruz” (K4).

“Program geliştirme öğeleri” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

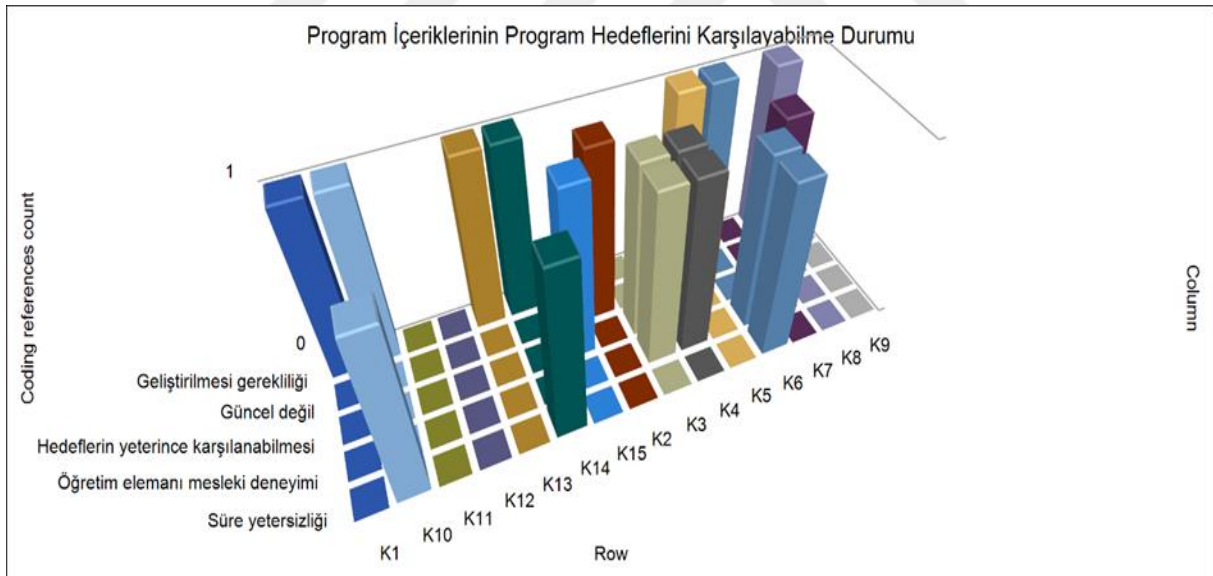
“Öğretim programları zümremiz tarafından programda yer alması gereken tüm süreçler göz önünde bulundurularak hazırlanıyor” (K1).

4.2. Program İçeriklerinin Program Hedeflerini Karşılatabilme Durumu

Bireysel ses eğitimi program içeriklerinin program hedeflerini karşılayabilme durumunun tespitine yönelik olarak öğretim elemanlarının “Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarına yönelik olarak hazırlanmış olan bireysel ses eğitimi ders içerikleri sizce dersin amaç ve hedeflerini yeterince karşılıyor mu” sorusu ile görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi ile program içeriklerinin program hedeflerini karşılayabilme durumuna ilişkin tema ve kod haritasına Şekil 3’ te yer verilmiştir.

Şekil 3

Program İçeriklerinin Program Hedeflerini Karşılatabilme Durumuna İlişkin Tema ve Kod Haritası

Şekil 3’ te de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının cevaplarından elde edilen verilerin analizi sonucunda, program içeriklerinin program hedeflerini karşılayabilme durumuna ilişkin süre yetersizliği, öğretim elemanı mesleki deneyimi, hedeflerin yeterince karşılanabilmesi, güncel olmaması ve geliştirilmesi gerekliliği olmak üzere 5 tema elde edilmiştir.

Bireysel ses eğitimi dersi program içeriklerinin program hedeflerini karşılama durumuna ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen “program içeriklerinin program hedeflerini karşılama durumu” temasına ilişkin kodlamalara Tablo 5’ te yer verilmiştir.

Tablo 5

Program İçeriklerinin Program Hedeflerini Karşılatabilme Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Program İçeriklerinin Program Hedeflerini Karşılama Durumu	Süre yetersizliği	K6, K10, K14	3	20
	Öğretim elemanı mesleki deneyimi	K3, K4, K6	3	20
	Hedeflerin yeterince karşılanabilmesi	K3, K4, K7, K15	4	26,7
	Güncel değil	K2	1	6,7
	Geliştirilmesi gerekliliği	K1, K5, K6, K8, K10, K13, K14	7	46,7

Tablo 5’ te de öğretim elemanlarının % 20’ si süre yetersizliğinin, % 20’ si öğretim elemanı mesleki deneyiminin, % 6,7’ si güncel olmamasının, program içeriklerinin program hedeflerini karşılayabilme durumunda etkili olduğu, % 46,7’ si geliştirilmesi gerektiği ve % 26,7’ si ise hedeflerin yeterince karşılanabildiği yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların “program içeriklerinin program hedeflerini karşılanabilme durumu” temasına ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda belirtilmektedir.

“Süre yetersizliği” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Öğrenciye ayrılan süre yeterli değildir” (K6).

“Program içeriklerinin program hedeflerini karşılanamamasında ders saatlerinin kısıtlı olması bir etken” (K14).

“Öğretim elemanı mesleki deneyimi” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Yeterince karşılamaktadır. Öğretim elemanının programını nasıl algıladığı, planladığı ve uyguladığı önemlidir” (K4).

“... belirlenen hedef doğrultusunda eğitimin içeriği ve hedefleri yine öğretici tarafından belirlenmektedir. ... tanımsal program şeklinde yer alması sebebiyle ders ile ilgili ayrıntılı hedef ve davranışlar konusunda belirleyicilik öğretim elemanına düşmektedir” (K6).

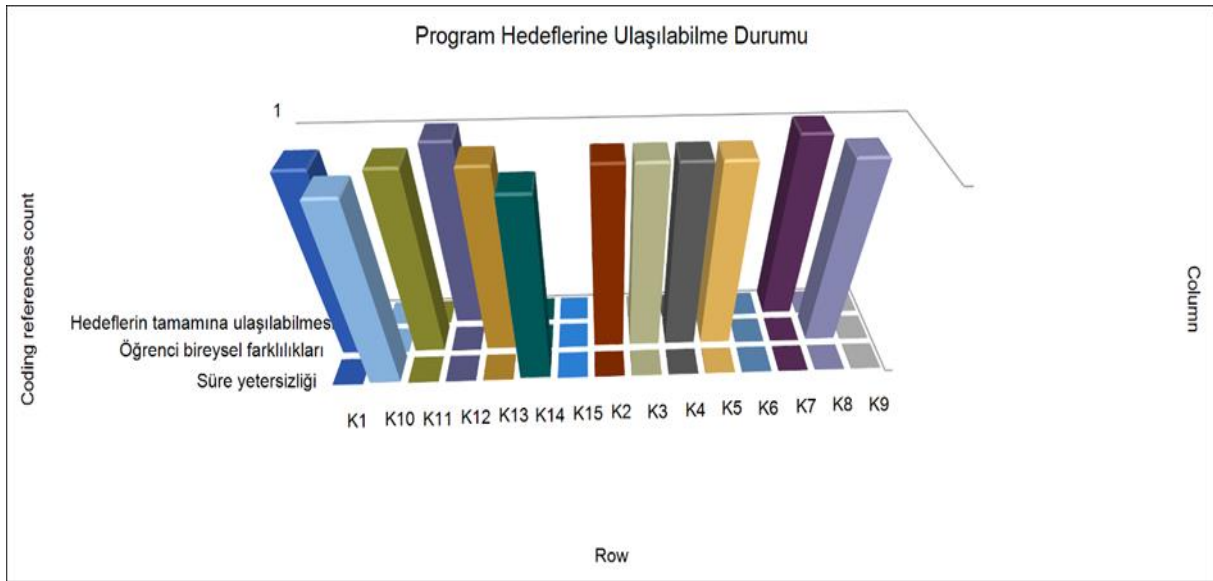
“Güncel değil” koduna ilişkin katılımcı görüşü aşağıda verilmiştir.

“... bir süre için yeterli olabilmektedir; ancak çağın gereklerine ve teknolojinin gelişimine ayak uydurabilmek için güncellenmesi gereklidir” (K2).

4.3. Program Hedeflerine Ulaşılabilme Durumu

Program hedeflerine ulaşılabilme durumunun tespitine yönelik olarak öğretim elemanlarının “kurumunuz tarafından hazırlanan programda belirtilen hedeflerin tamamına ulaşabilmenize ilişkin görüşleriniz nelerdir” sorusu ile görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi ile program hedeflerine ulaşılabilme durumuna ilişkin tema ve kod haritasına Şekil 4’ te yer verilmiştir.

Şekil 4

Program Hedeflerine Ulaşılabilme Durumuna İlişkin Tema ve Kod Haritası

Şekil 4’ te de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının cevaplarından elde edilen verilerin analizi sonucunda program hedeflerine ulaşılabilme durumuna ilişkin süre yetersizliği, öğrenci bireysel farklılıkları, hedeflerin tamamına ulaşılabilmesi olmak üzere 3 tema elde edilmiştir.

Bireysel ses eğitimi dersi program hedeflerine ulaşılabilme durumuna ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen “program hedeflerine ulaşılabilme durumu” temasına ilişkin kodlamalara Tablo 6’ da yer verilmiştir.

Tablo 6

Program Hedeflerine Ulaşılabilme Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Program Hedeflerine Ulaşılabilme Durumu	Süre yetersizliği	K10, K14	2	13,3
	Hedeflerin tamamına ulaşılabilmesi	K12, K7	2	13,3
	Öğrenci bireysel farklılıkları	K1, K2, K3, K4, K5, K8, K11, K13	8	53,3

Tablo 6’ da da görüldüğü gibi öğretim elemanlarının % 13,3’ ü süre yetersizliğinin, %53,3’ ü öğrenci bireysel farklılıklarının program hedeflerine ulaşılabilme durumunda etkili olduğu ve % 13,3’ ü ise hedeflerin tamamına ulaşılabilmediği yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların “program hedeflerine ulaşılabilme durumu” temasına ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda belirtilmektedir.

“Süre yetersizliği” koduna ilişkin katılımcı görüşü aşağıdaki gibidir:

“Ses eğitimi uzun soluklu bir eğitim gerektirir. 2 yıl çok kısa bir süredir” (K10).

“Öğrenci bireysel farklılıkları” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Tamamına ulaşabilmemiz her zaman mümkün değildir, öğrencilerin başarı düzeylerine göre farklılık göstermektedir” (K3).

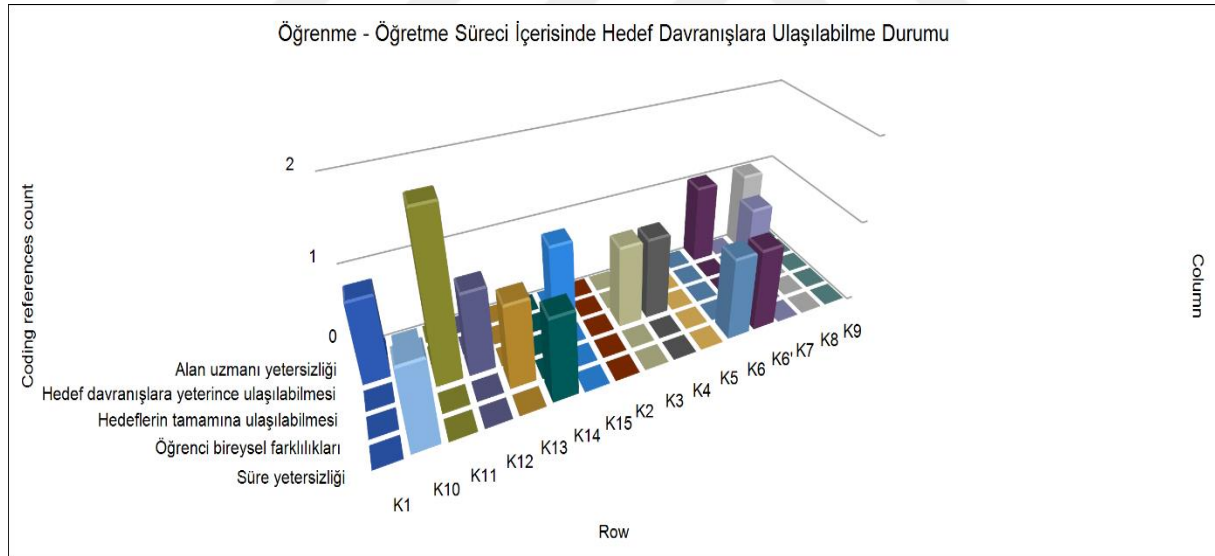
“Öğrencilerin yeterlilikleri, çalışma süreleri ve motivasyonu hedeflerime ulaşmam konusunda belirleyicidir” (K5).

4.4. Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Hedef Davranışlara Ulaşılabilme Durumu

Öğrenme – öğretme süreci içerisinde hedef davranışlara ulaşılabilme durumunun tespitine yönelik olarak öğretim elemanlarının “ses eğitimine yönelik olarak, kurumunuz tarafından hazırlanmış olan program öğrenme – öğretme süreçleri içerisinde öğrenciye kazandırılması hedeflenen davranışları (ses eğitimi anatomisi, fizyolojisi, postür, nefes, gevşeme egzersizleri, fonasyon, rezonans, artikülasyon ve diksiyon) karşılıyor mu” sorusu ile görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi ile öğrenme – öğretme süreci içerisinde hedef davranışlara ulaşılabilme durumuna ilişkin tema ve kod haritasına Şekil 5’ de yer verilmiştir.

Şekil 5

Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Hedef Davranışlara Ulaşılabilme Durumuna İlişkin Tema ve Kod Haritası

Şekil 5’ te de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının cevaplarından elde edilen verilerin analizi sonucunda, öğrenme – öğretme süreci içerisinde hedef davranışlara ulaşılabilme durumuna ilişkin alan uzmanı yetersizliği, hedef davranışlara yeterince ulaşılabilmesi, hedeflerin tamamına ulaşılabilmesi, öğrenci bireysel farklılıkları ve süre yetersizliği olmak üzere 5 tema elde edilmiştir.

Bireysel ses eğitimi dersi öğrenme – öğretme süreci içerisinde hedef davranışlara ulaşılabilme durumuna ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen “öğrenme – öğretme süreci içerisinde hedef davranışlara ulaşılabilme durumu” temasına ilişkin kodlamalara Tablo 7’ de yer verilmiştir.

Tablo 7

Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Hedef Davranışlara Ulaşılabilme Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Hedef Davranışlara Ulaşılabilme Durumu	Süre yetersizliği	K6, K10, K14	3	20
	Hedeflerin tamamına ulaşılabilmesi	K3, K4, K7, K11, K12	5	33,3
	Hedef davranışlara yeterince ulaşılabilmesi	K1, K15	2	13,3
	Öğrenci bireysel farklılıkları	K13	1	6,7
	Alan uzmanı yetersizliği	K6, K8	2	13,3

Tablo 7’ de de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının % 20’ si süre yetersizliğinin, % 6,7’ si öğrenci bireysel farklılıklarının, % 13,3’ ü öğretim elemanı yetersizliğinin öğrenme – öğretme süreci içerisinde hedef davranışlara ulaşılma durumunda etkili olduğu, % 33,3’ ü hedeflerin tamamına ulaşılabilmediği, % 13,3’ ü ise hedef davranışlara yeterince ulaşılabilmediği yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların “öğrenme – öğretme süreci içerisinde hedef davranışlara ulaşılabilme durumu” temasına ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda belirtilmiştir.

“Süre yetersizliği” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinin bazıları aşağıdaki gibidir:

“Normalde ses eğitimi dersleri birebir öğretmen – öğrenci arasında gerçekleştirilmekte – gerçekleştirilmelidir. Ancak geçen yıl kontenjan sayısının artırılması ile bölümde öğretim elemanı sayısının yeterli olmayışı bir dersi dört

öğrenci ile gerçekleştirmeyi zorunlu kılmıştır. Bu durumda öğrenciye ayrılan süre yetmemektedir” (K6).

“Teoride karşılıyor gibi görünse de iki yıl ses eğitimi için çok kısa bir süredir, yeterli değildir” (K10).

“Öğrenci bireysel farklılıkları” koduna ilişkin katılımcı görüşü aşağıda belirtilmiştir.

“Öğrencilerin çalışma düzeni, derse olan ilgi ve alakası bu konuda belirleyici unsurdur” (K13).

“Öğretim elemanı yetersizliği” koduna ilişkin katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“... bölümde öğretim elemanı sayısının yeterli olmayışı bir dersi dört öğrenci ile gerçekleştirmeyi zorunlu kılmıştır” (K6).

“Bölümde tek kadrolu bir öğretmenin olması burada yaşanan bir sıkıntı. ...

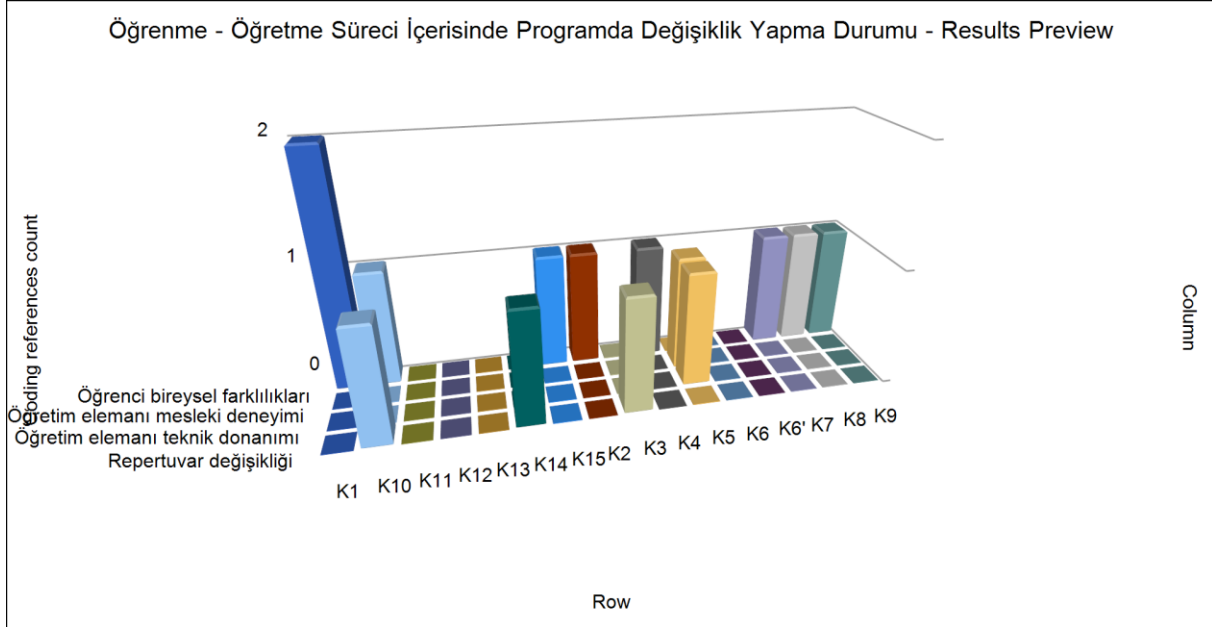
Programım çok yoğun. Bu durumda kaliteli bir zaman buluşması mümkün olmuyor” (K8).

4.5. Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Programda Değişiklik Yapma Durumu

Öğrenme – öğretme süreci içerisinde programda değişiklik yapma durumunun tespitine yönelik olarak öğretim elemanlarının “Bireysel ses eğitimi dersi öğrenme-öğretme sürecinde kurumunuz tarafından hazırlanmış olan program dışına çıkıyor musunuz? Nedenlerini belirtir misiniz” sorusu ile görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi ile öğrenme – öğretme süreci içerisinde programda değişiklik yapma durumuna ilişkin tema ve kod haritasına Şekil 6’ da yer verilmiştir.

Şekil 6

Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Programda Değişiklik Yapma Durumuna İlişkin Tema ve Kod Haritası

Şekil 6’ da görüldüğü gibi öğretim elemanlarının cevaplarından elde edilen verilerin analizi sonucunda, repertuvarda değişiklik, öğretim elemanı teknik donanımı, öğretim elemanı mesleki deneyimi, öğrenci bireysel farklılıkları olmak üzere 4 tema elde edilmiştir.

Bireysel ses eğitimi dersi öğrenme – öğretme süreci içerisinde programda değişiklik yapma durumuna ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen “öğrenme – öğretme süreci içerisinde programda değişiklik yapma durumu” temasına ilişkin kodlamalara Tablo 8’ de yer verilmiştir.

Tablo 8

Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Programda Değişiklik Yapma Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Öğrenme – Öğretme Süreci İçerisinde Programda Değişiklik Yapma Durumu	Repertuvar değişikliği	K3, K10, K14	3	20
	Öğretim elemanı teknik donanımı	K5	1	6,7
	Öğretim elemanı mesleki deneyimi	K5	1	6,7
	Öğrenci bireysel farklılıkları	K1, K2, K4, K7, K8, K9, K10, K15	8	53,3

Tablo 8’ de de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının % 20’ si repertuvar değişikliğinin, % 6,7’ si öğretim elemanı teknik donanımının, % 6,7’ si öğretim elemanı mesleki deneyiminin, % 53,3’ ü ise öğrenci bireysel farklılıklarının öğrenme – öğretme süreci içerisinde programda değişiklik yapma durumunda etkili olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların “öğrenme – öğretme süreci içerisinde programda değişiklik yapma durumu” temasına ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda belirtilmiştir.

“Repertuvar değişikliği” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinin bazıları aşağıdaki gibidir:

“Eser seçimlerinde programda değişiklik yapılabilir” (K3).

“Genel anlamda müzik dağarcığımı sürekli yeniliyorum. Çağın ve teknolojinin getirdiği imkan ve olanak eserler, yeni metot ve ekoller araştırmamı zorunlu kılıyor” (K10).

“Öğretim elemanı teknik donanımı” ve “öğretim elemanı mesleki donanımı” koduna ilişkin katılımcı görüşü aşağıda belirtilmiştir.

“Bence ses eğitiminde en önemli konu teknik yeterlidir. Teknik anlatımda farklı ekoller mevcut olup, her öğretim elemanının teknik anlatım şeklinde farklılıklar görülür...” (K5).

“Öğrenci bireysel farklılıkları” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinin bazıları aşağıdaki gibidir:

“Bireysel bir ders olması sebebiyle öğrencilerin algılamasında farklılıklar görülmektedir. Bazı öğrenciler çok kısa sürede olumlu gelişme sağlamakta, bazı öğrencilere ise öğretim süresi yeterli olmamaktadır” (K1).

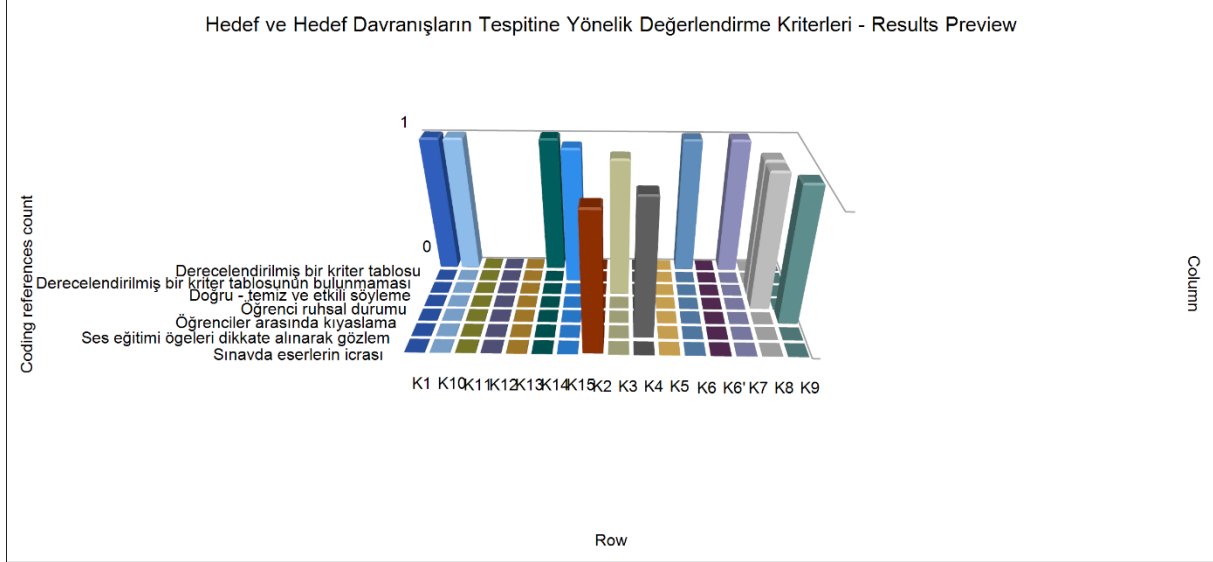
“Öğrenci arası farklılıklar zaman zaman program dışına çıkmayı zorunlu kılmaktadır. Program geneldir, öğrencilerin ise bireysel farklılıkları vardır. Bu sebeptendir ki zaman zaman ders içinde öğrenciye göre farklı öğretici çalışmalar yapılmaktadır” (K2).

“Bireysel farklılıklar söz konusu olduğunda öğretim üyesi bu inisiyatifini kullanabiliyor” (K15).

4.6. Hedef ve Hedef Davranışların Tespitine Yönelik Değerlendirme Kriterleri

Hedef ve hedef davranışların tespitine yönelik değerlendirme kriterlerinin tespitine yönelik olarak öğretim elemanlarının “Hedef ve hedef davranışlara ulaşma durumunu tespit etmek üzere hazırlanmış değerlendirme kriterleriniz var mıdır” sorusu ile görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi ile hedef ve hedef davranışların tespitine yönelik değerlendirme kriterlerine ilişkin tema ve kod haritasına Şekil 7’ de yer verilmiştir.

Şekil 7

*Hedef ve Hedef Davranışların Tespitine Yönelik Değerlendirme Kriterlerine İlişkin**Tema ve Kod Haritası*

Şekil 7’ de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının cevaplarından elde edilen verilerin analizi sonucunda, derecelendirilmiş bir kriter tablosu, derecelendirilmiş bir kriter tablosunun oluşturulmaması, doğru – temiz ve etkili söyleme, öğrenci ruhsal durumu, öğrenciler arasında kıyaslama, ölçek geliştirme, ses eğitimi öğelerini dikkate alarak gözlem ve sınavda eserlerin icrası olmak üzere 8 tema elde edilmiştir.

Bireysel ses eğitimi dersi hedef ve hedef davranışların tespitine yönelik değerlendirme kriterlerine ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen “hedef ve hedef davranışların tespitine yönelik değerlendirme kriterleri” temasına ilişkin kodlamalara Tablo 9’ da yer verilmiştir.

Tablo 9

Hedef ve Hedef Davranışların Tespitine Yönelik Değerlendirme Kriterlerine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
	Derecelendirilmiş kriter tablosu	K1, K6, K7, K10, K14	5	33,3
	Derecelendirilmiş kriter tablosunun bulunmaması	K15	1	6,7
Hedef ve Hedef Davranışların Tespitine Yönelik Değerlendirme Kriterleri	Doğru – temiz ve etkili söyleme	K3, K8	2	13,3
	Öğrencinin ruhsal durumu	K8	1	6,7
	Öğrenciler arasında kıyaslama	K9	1	6,7
	Ses eğitimi öğeleri dikkate alarak gözlem	K4	1	6,7
	Sınavda eserlerin icrası	K2	1	6,7

Tablo 9’ da da görüldüğü gibi öğretim elemanlarının % 33’ 3 ü derecelendirilmiş bir kriter tablosunun, % 6, 7 si sınavda eserlerin icrasının, % 6, 7’ si ses eğitimi öğeleri dikkate alarak gözlemin, % 13, 3’ ü doğru – temiz ve etkili söylemenin, % 6, 7’ si öğrenciler arasında kıyaslamasının, % 6, 7’ si öğrencinin ruhsal durumunun, hedef ve hedef davranışların tespitine yönelik değerlendirme kriterlerinde etkili olduğu ve % 6, 7’ si ise derecelendirilmiş bir kriter tablosu oluşturmadıkları yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların “hedef ve hedef davranışların tespitine yönelik değerlendirme kriterleri” temasına ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda belirtilmiştir.

“Sınavda eserlerin icrası” koduna ilişkin katılımcı görüşü aşağıdaki gibidir:

“En önemli değerlendirme kriterleri yapılan sınavlardır. Bu sınavlarda öğrencilerin eserleri gerektiği gibi icra etmek durumundadır, buna göre not alırlar” (K2).

“Ses eğitimi öğeleri dikkate alarak gözlem” koduna ilişkin katılımcı görüşü aşağıda verilmiştir.

“Nefes, postür vb. öğelerine bakarak değerlendirme yapmaktayım” (K4).

“Doğru – temiz ve etkili söyleme” koduna ilişkin görüşlerden biri aşağıda verilmiştir.

“Değerlendirme yaparken parçanın bütününe bakıyoruz, entonasyon, müzikalite ve artikülasyon öğeleri de puanlamada aşamasında önem verdiğimiz diğer kriterler” (K8).

“Öğrenciler arasında kıyaslama” koduna ilişkin katılımcı görüşü aşağıda belirtilmiştir.

“... Sınavlara üç tane şan hocası ve diğer çalgı hocaları da giriyor. Entonasyona bakıp, arkadaşlarımla beraber öğrenciden önce veya sonra giren öğrencilerin başarı düzeylerine bakarak puanlama yapıyoruz” (K9).

“Öğrencinin ruhsal durumu” koduna ilişkin katılımcı görüşü aşağıda verilmiştir.

“... öğrencinin ruhsal durumu da önemli. Müzik yaparken enerjinizi karşıya geçirmeniz gerekiyor. Puanlamalar bu şekilde yapılıyor” (K8).

“Ölçek geliştirme” koduna ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Kendi geliştirdiğim ölçeği kullanıyorum. Bu alanda yapılan değerlendirmeler genellikle sübjektif olmasının aksine objektif bir ölçekle değerlendirme yapmanın hem eğitimci hem de öğrenci açısından daha net olacağı görüşündeyim. ...” (K6).

“Kendi doktora tezimde geliştirdiğim ölçeği kullanıyorum. Değerlendirmeleri bu şekilde yapıyorum” (K14).

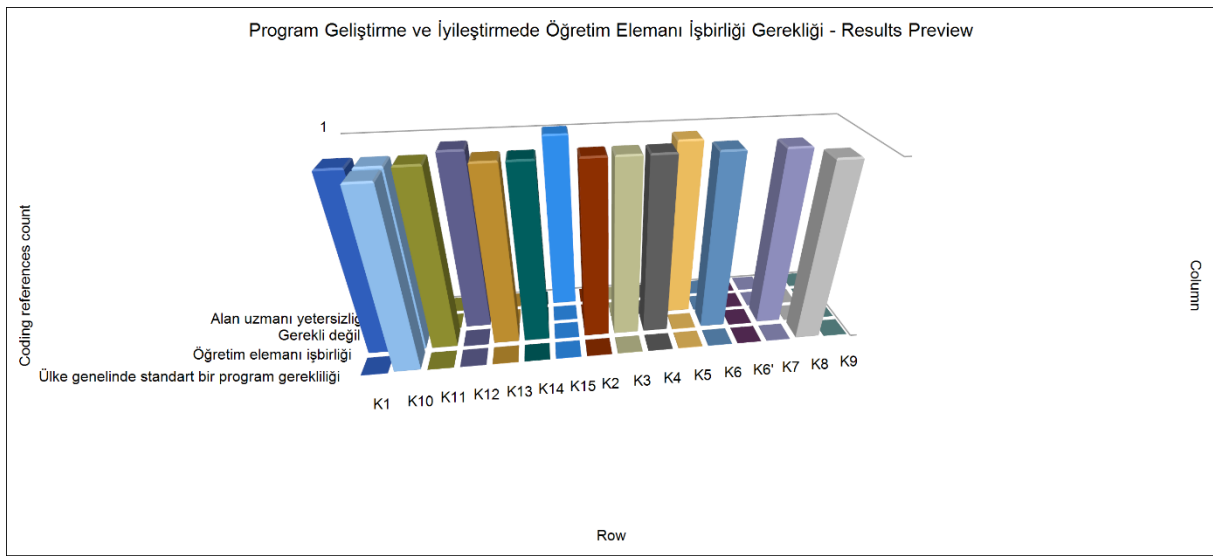
4.7. Program Geliştirme ve İyileştirmede Öğretim Elemanı İşbirliği Gerekliği

Program geliştirme ve iyileştirmede öğretim elemanı işbirliği gerekliliğinin tespitine yönelik olarak öğretim elemanlarının “Ses eğitimi öğretim programlarının geliştirilmesi ve

iyileştirilmesine yönelik olarak Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı öğretim elemanlarının iş birliği içerisinde olması gerekliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir” sorusu ile görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi ile program geliştirme ve iyileştirmede öğretim elemanı işbirliği gerekliliğine ilişkin tema ve kod haritasına Şekil 8’ de yer verilmiştir.

Şekil 8

Program Geliştirme ve İyileştirmede Öğretim Elemanı İşbirliği Gerekliliğine İlişkin Tema ve Kod Haritası

Şekil 8’ de de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının cevaplarından elde edilen verilerin analizi sonucunda ülke genelinde standart bir program gerekliliği, alan uzmanı yetersizliği, ilgili öğretim elemanları işbirliği gerekliliği, gerekli değil olmak üzere 4 temaya ulaşılmıştır.

Bireysel ses eğitimi dersi program geliştirme ve iyileştirmede öğretim elemanı işbirliği gerekliliğine ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen “program geliştirme ve iyileştirmede öğretim elemanı işbirliği gerekliliği” temasına ilişkin kodlamalara Tablo 10’ da yer verilmiştir.

Tablo 10

Program Geliştirme ve İyileştirmede Öğretim Elemanı İşbirliği Gerekliliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Program Geliştirme ve İyileştirmede Öğretim Elemanı İşbirliği Gerekliliği	Ülke genelinde standart bir program gerekliliği	K8, K10	2	13,3
	Alan uzmanı yetersizliği	K15	1	6,7
	Öğretim elemanı işbirliği	K1, K2, K3, K4, K6, K7, K10, K11, K13, K14	10	66,7
	İşbirliği gerekli değil	K5, K12	2	13,3

Tablo 10’ da da öğretim elemanlarının % 13,3’ ü ülke genelinde standart bir program gerekliliği, % 66,7’ si ilgili öğretim elemanlarının işbirliği gerekliliği, % 6,7’ si alan uzmanı yetersizliği ve % 13,3’ ü ise işbirliği gerekli olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların “program geliştirme ve iyileştirmede öğretim elemanı işbirliği gerekliliği” temasına ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda belirtilmiştir.

“Ülke genelinde standart bir program gerekliliği” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinden biri aşağıda verilmiştir.

“... Bu alanda standart ortak bir bakış açısının olmadığını düşündüğümünden bu alanda bu tür çalışmaların yapılabileceğini düşünmüyorum. Sadece ses eğitimi alanı için söylemiyorum. Standart bir müzik ekolümüz de yok. Belirli bir sistemin olmayışının sonucu olarak baktığımızda alanında yararlı ve yetkin olamayan bir çok eğitimci görüyoruz. Alanında usta, yetkin ve profesyonel olan eğitimcilere de sahibiz. Ancak dediğim üzere belirli bir sistemin barajın ve indeksin olmaması yetiştirdiğimiz öğretmenlerde de nitelikleri yönünde büyük farklılıkların görülmesine sebebiyet

veriyor. Ben öncelikle standart bir ekolün oluşturulması ve benimsenmesi görüşündeyim” (K8).

“Alan uzmanı yetersizliği” koduna ilişkin katılımcı görüşü aşağıda belirtilmiştir.

“Programların iyileştirilmesinden ziyade öncelikle mevcut olan programı kaliteli bir şekilde uygulamaya koyacak alan uzmanlarının yetersizliği üzerine çözüm yolları bulunması gerektiği kanaatindeyim” (K15).

“İlgili öğretim elemanları işbirliği gerekliliği” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinin bazıları aşağıda verilmiştir.

“Ses eğitimi bireysel bir eğitim olsa da amacımız müzik eğitimcisi yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda birlikte çalışılarak programların işlenişine yönelik bu dersi veren öğretim elemanlarının işbirliği yapmasının uygun olacağı görüşündeyim” (K1).

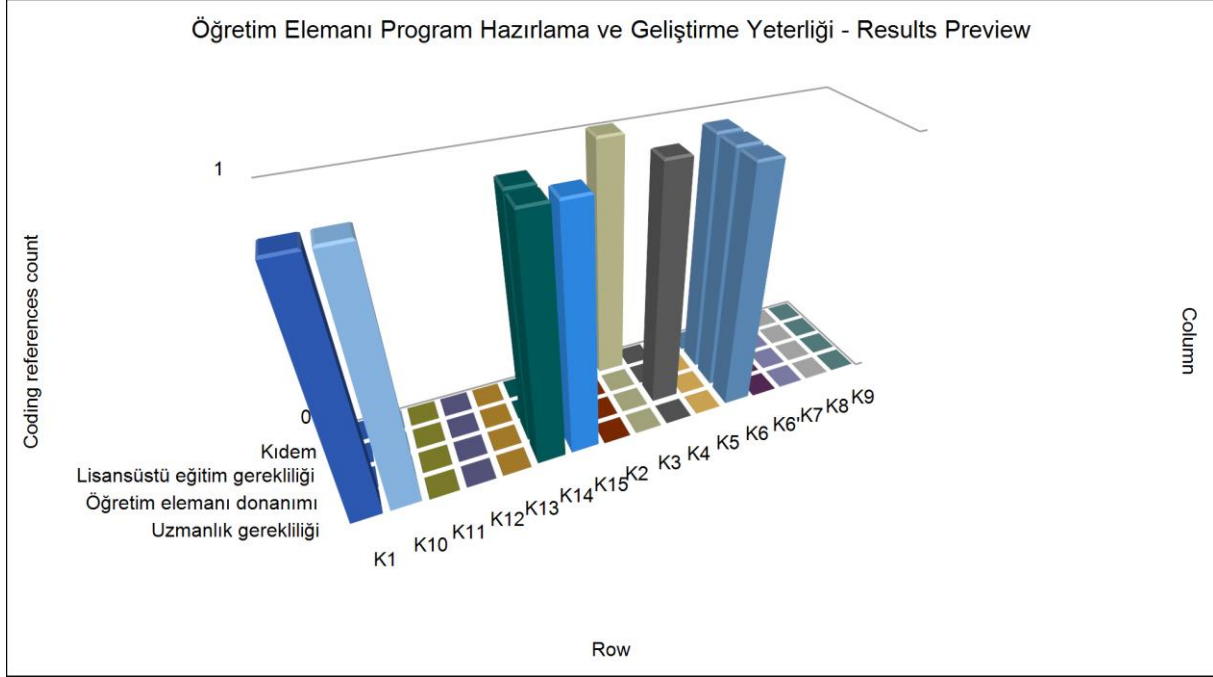
“Kesinlikle ilgili öğretim elemanlarının fikir birliği içerisinde olmalı” (K4).

4.8. Öğretim Elemanlarının Program Hazırlama ve Geliştirme Yeterliği

Öğretim elemanlarının program hazırlama ve geliştirme yeterliğinin tespitine yönelik olarak öğretim elemanlarının “Ses eğitimi öğretim elemanlarının program hazırlama ve geliştirme yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir” sorusu ile görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi ile öğretim elemanlarının program hazırlama ve geliştirme yeterliğine ilişkin tema ve kod haritasına Şekil 9’ da yer verilmiştir.

Şekil 9

Öğretim Elemanlarının Program Hazırlama ve Geliştirme Yeterliğine İlişkin Tema ve Kod Haritası

Şekil 9’ da görüldüğü gibi öğretim elemanlarının cevaplarından elde edilen verilerin analizi sonucunda kıdem, öğretim elemanı donanımı, uzmanlık gerekliliği, lisansüstü eğitim gerekliliği olmak üzere 4 temaya ulaşıldığı görülmektedir.

Bireysel ses eğitimi dersi öğretim elemanlarının program hazırlama ve geliştirme yeterliğine ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen “öğretim elemanlarının program hazırlama ve geliştirme yeterliği” temasına ilişkin kodlamalara Tablo 11’ de yer verilmiştir.

Tablo 11

Öğretim Elemanlarının Program Hazırlama ve Geliştirme Yeterliliğine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Öğretim Elemanlarının Program Hazırlama ve Geliştirme Yeterliliği	Kıdem	K3	1	6,7
	Öğretim elemanı donanımı	K4, K6, K14	3	20
	Uzmanlık gerekliliği	K1, K6, K10, K14, K15	5	33,3
	Lisansüstü eğitim gerekliliği	K6	1	6,7

Tablo 11’ de de öğretim elemanlarının % 6,7’ si kıdem, % 20’ si öğretim elemanı donanımının, % 33,3’ ü uzmanlık gerektirdiğinin ve % 6,7’ si lisansüstü eğitim gerektirdiğinin öğretim elemanlarının program hazırlama ve geliştirme yeterliğinde etkili olacağı yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcıların “öğretim elemanlarının program hazırlama ve geliştirme yeterliliği” temasına ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda belirtilmiştir:

“Öğretim elemanı donanımı” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinin bazıları aşağıda verilmiştir.

“...Konu ile ilgili gerekli dersleri almamış eğitimcilerin ise kendilerini program hazırlama ve geliştirme konusunda kendilerini yetiştirmelerinin gerekli olduğunu düşünüyorum” (K6).

“Alanında uzmanlaşmış kişilerin ve program hazırlamada başarılı hocaların desteği ile birlikte programların oluşturulması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi kanaatindeyim” (K14).

“Uzmanlık gerektirdiği” koduna ilişkin katılımcı görüşlerinin bazıları aşağıda verilmiştir.

“Yeterli olduklarını düşünmüyorum. Bireysel ses eğitimi öğretim elemanları ve program geliştirme uzmanlarının yer aldığı kurullar tarafından programlar oluşturulmalı ve güncellenmelidir” (K1).

“Kendi bulunduğum kurum hakkında değerlendirme yapamam zor. Alan uzmanımız yok” (K15).

“Lisansüstü eğitim gerektirdiği” koduna ilişkin katılımcı görüşü aşağıda verilmiştir.

“Müzik eğitimi alanında yüksek lisans ve doktora eğitimi sürecinden geçen kişiler bu konuda yeterlidir diye düşünüyorum” (K6).

5. Bölüm

Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırma problemine ilişkin elde edilen bulgular tartışılmış ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Öğretim elemanlarına yöneltilen ilk soru olan “ öğretim programını hangi süreçleri dikkate alarak hazırlıyorsunuz?” sorusundan ulaşılan kodlar “öğretim programı hazırlama” teması haline getirilmiş, görüşler bu doğrultuda değerlendirilmiştir. Ulaşılan bu tema çerçevesinde öğretim elemanlarının öğretim programını öğrenci bireysel farklılıklarını, program geliştirme öğelerini, ses eğitimi öğelerini, YÖK programını, zümre ortak kararlarını dikkate alarak hazırladıkları tespit edilmiş; bununla birlikte öğretim elemanının mesleki deneyiminin öğretim programının hazırlanma sürecinde önemli bir etken olduğu belirlenmiştir. Ancak yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda katılımcıların kullandıkları öğretim programlarının bilimsel temellere dayandırılmış çağdaş öğretim programları çerçevesinde düzenlenmediği tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda öğretim programlarının çağdaş program anlayışıyla program geliştirme boyutları dikkate alınarak hazırlanmasının Türk Milli Eğitim Sistemi amaçlarına uygun nitelikli insan yetiştirilmesi ve eğitimin kalitesini arttırması bakımından gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aslan, 2015, s. 7 – 8 – 17; Gürkan Öztürk, 2003, s. 84). Benzer şekilde Abir’ in (2017) ilköğretim fen bilimleri dersi öğretim programlarının program geliştirme boyutları dikkate alınarak hazırlanması üzerine yapmış olduğu çalışmada programlar değerlendirilmiş hedef, içerik, öğrenme – öğretme süreci ve değerlendirme boyutları dikkate alınarak programların hazırlanmasının gerekli ve önemli olduğu tespit edilmiştir. Gürkan Öztürk’ ün (2003) müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki ses eğitiminin önemine değindiği ve bireysel ses eğitimi dersini değerlendirdiği çalışmasında bireysel ses eğitimi programlarının çağdaş

program anlayışına göre düzenlenmesi ve çağın gerekleri, toplumun ihtiyacına bağlı olarak güncellenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarına yöneltilen ikinci soru olan “Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarına yönelik olarak hazırlanmış olan bireysel ses eğitimi ders içerikleri sizce dersin amaç ve hedeflerini yeterince karşılıyor mu?” sorusundan ulaşılan kodlar “program içeriklerinin program hedeflerini karşılama durumu” teması haline getirilmiş, görüşler bu doğrultuda değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda katılımcıların hazırladıkları öğretim programlarının güncel olmaması, geliştirilmesinin gerektiği ve derse ayrılan sürenin yetersiz olduğu; program içeriklerinin program hedeflerini tam olarak karşılayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmalarda ders süresinin yetersizliğinin program hedeflerini karşılama durumunu etkilediği görülmektedir (Acar, 2014, s. 116; İstanbullu & Özçimen, 2013, s. 8; Gürkan Öztürk, 2003, s. 84; Mustan, 2010, s. 70; Mustan & Sevinç, 2011, s. 591 – 592). Acar (2004) yapmış olduğu çalışmada özellikle uzun yıllar sesini profesyonel olarak kullanacak olan müzik öğretmeni adayları için daha sistemli ve uzun süreli bir eğitimin gerekli olduğunu ifade etmiş, ders saatlerinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Teknoloji ve sosyal alanda sürekli olarak gerçekleşen değişimler eğitim alanında da bir takım değişim, gelişim ve yenilenmeleri de beraberinde getirmektedir. Taş ve Kıroğlu'nun (2018) sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının incelenmesine yönelik olarak yapmış oldukları çalışmada programların güncellenmesi ve geliştirilmesinin çağın gereklerine ve dünyada yaşanan gelişmelere uyum sağlamada gerekli ve önemli olduğu sonucuna ulaşılmış; programların güncellenirken veya geliştirilirken Türk Milli Eğitim Sisteminin amaçları doğrultusunda, ihtiyaca yönelik olarak ve dersin felsefesine uygun şekilde düzenlenmesi ve hazırlanması gerekli olduğu ifade edilmiştir. Meriç ve Tezcan (2005) yapmış oldukları çalışmada Türkiye'deki fen bilgisi öğretim programları ile Japonya, Amerika ve İngiltere'deki

öğretim programlarını karşılaştırmış; sürekli gelişen dünya ve toplumun gerekleri dikkate alındığında ülkemizde de eğitim alanında güncellemelerin yapılmasının ve geliştirilmesinin programların niteliğinin ve kalitesinin artırılması açısından önemli ve gerekli olduğunu ifade etmiştir. Uçan (1995) ise Türkiye’deki güzel sanatlar fakültelerinin yeniden planlanması ve eğitim programlarının düzenlenmesine yönelik olarak yapmış olduğu çalışmasında programların “Türkiye’ nin gerçekleri, olanakları ve gereksinimleri, toplumun ve bireylerin amaç ve beklentileri, sanat kültürünün boyutları ve nitelikleri, ulusal eğitim ve yükseköğretim sisteminin özellikleri, çağdaş sanat eğitiminin ilkeler ve çağın gerekleri doğrultusunda tutarlı bir şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini” ifade etmiştir.

Öğretim elemanlarına yöneltilen üçüncü soru olan “Kurumunuz tarafından hazırlanan programda belirtilen hedeflerin tamamına ulaşabilmenize ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusundan ulaşılan kodlar “program hedeflerine ulaşılabilirlik durumu” teması haline getirilmiş, görüşler bu doğrultuda değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda program hedeflerine ulaşılmada ders süresinin yetersizliğinin ve öğrenci bireysel farklılıklarının önemli birer etken olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde yapılan araştırmalar ders süresinin yetersizliğinin program hedeflerini karşılama durumunu olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Yiğit (2014) yapmış olduğu çalışmada güzel sanatlar lisesi bireysel ses eğitimi ders programlarının uygulama aşamasında karşılaşılan problemleri ele almış; elde edilen bulgular doğrultusunda ders süresinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tonya (2008) ise Eğitim Fakülteleri bireysel ses eğitimi derslerinde karşılaşılan problemleri saptamaya yönelik olarak yapmış olduğu çalışmada ders saatlerinin yetersizliğinin önemli bir problem olduğu sonucuna ulaşmıştır. Güney’ in (2014) yapmış olduğu çalışmada öğretim materyallerinin lise fen bilgisi dersi öğretim programlarına uygunluğu değerlendirilmiş; öğretim programındaki kazanımların gerçekleşebilmesi için ders saatlerinin artırılması gerektiği ifade edilmiştir.

Yapılan çalışmalar programların öğrenci bireysel farklılıkları dikkate alınarak hazırlanması gerektiğini ve bireysel farklılıkların program hedeflerine ulaşmada önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Oğuz (2009) iki farklı öğretim programını karşılaştırıldığı çalışmasında programda hedeflenen davranışların kazandırılmasında esneklikler yapılabileceğini belirtmiştir. Taş ve Kıroğlu (2018) ise yapmış oldukları çalışmada bireylerin farklı psikolojik, fizyolojik ve bilişsel özelliklere, farklı öğrenme tarzlarına sahip olduklarını ve bu bireysel farklılıklardan kaynaklanan öğrenme eşitsizliklerinin giderilmesinin gerekli ve önemli olduğunu ifade etmiş ve bu durumun öğretim elemanlarının uyguladıkları programlarda değişiklik yapmalarını zorunlu ve gerekli kıldığını belirtmiştir.

Öğretim elemanlarına yöneltilen dördüncü soru olan “Ses eğitimine yönelik olarak kurumunuz tarafından hazırlanmış olan program öğrenme – öğretme süreçleri içerisinde öğrenciye kazandırılması hedeflenen davranışları (ses eğitimi anatomisi, fizyolojisi, postür, nefes, gevşeme egzersizleri, fonasyon, rezonans, artikülasyon ve diksiyon) karşılıyor mu?” sorusundan ulaşılan kodlar “öğrenme – öğretme süreci içerisinde hedef davranışlara ulaşılabilme durumu” teması haline getirilmiş, görüşler bu doğrultuda değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda ilgili alan uzmanı yetersizliğinin öğrenme – öğretme süreci içerisinde hedeflenen davranışlara ulaşmada önemli bir sorun olduğu tespit edilmiş; ders süresinin yetersizliğinin ve öğrenci bireysel farklılıklarının da öğrenme – öğretme süreci içerisinde hedef davranışlara ulaşabilmede etken olduğu belirlenmiştir. Acar (2014) Türkiye’deki ses eğitimi gelişimini uzman görüşleri ile değerlendirildiği çalışmasında Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarındaki en büyük sorunlardan birinin alanında uzman öğretim elemanı eksikliği olduğunu ifade etmektedir. Mustan (2010) yapmış olduğu çalışmada Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri 12. sınıf öğrencilerinin bireysel ses eğitimi dersinde karşılaştıkları zorluklar üzerine yaptığı incelemede bireysel ses eğitimi

derslerine yeterli sürenin ayrılamadığı ve yeterli sayıda eğitimci sağlanamadığı sonucuna ulaşmıştır.

Öğretim elemanlarına yöneltilen beşinci soru olan “Bireysel ses eğitimi dersi öğrenme – öğretme sürecinde kurumunuz tarafından hazırlanmış olan program dışına çıkıyor musunuz? nedenlerini belirtir misiniz?” sorusundan ulaşılan kodlar “öğrenme – öğretme süreci içerisinde programda değişiklik yapma durumu” teması haline getirilmiş, görüşler bu doğrultuda değerlendirilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda programlarda öğrenci bireysel farklılıklarına ve öğretim elemanlarının teknik- mesleki donanımına bağlı olarak değişiklik yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ataman (2007) yapmış olduğu çalışmada ders programlarında belirlenen yöntem ve tekniklerin belirlenmesinde öğretim elemanı donanımının önemli bir etken olduğunu ifade etmiş; söz konusu çalışmadan elde edilen bu sonuç araştırmadan elde edilen sonuç ile benzerlik göstermiştir.

Öğretim elemanlarına yöneltilen altıncı soru olan “hedef ve hedef davranışlara ulaşma durumunu tespit etmek üzere hazırlanmış değerlendirme kriterleriniz var mıdır?” sorusundan elde edilen görüşler ve bu görüşlerden oluşturulan kodlar doğrultusunda “hedef ve hedef davranışların tespitine yönelik değerlendirme kriterleri” teması oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun derecelendirilmiş bir kriter tablosu oluşturdukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte bazı kurumlarda öğretim elemanlarının değerlendirme aşamasını öğrenciler arasında kıyaslama yaparak ve öğrenci ruhsal durumuna dikkat ederek gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Bu görüşlerden yola çıkarak tüm kurumlarda değerlendirmeye yönelik ortak bir derecelendirme tablosunun olmadığı tespit edilmiş ; değerlendirmelerin nesnel olarak gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar programların değerlendirme boyutunun dersin kazanımlarının, öğrenci eksikliklerinin ve gelişimlerinin tespitine ilişkin daha doğru, nesnel verilere ulaşmak açısından oldukça önemli olduğunu göstermektedir (Acat & Uzunkol, 2010). Tonya (2008)

Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında bireysel ses eğitimi derslerinde karşılaşılan problemleri saptamak amacı ile yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin kazanımlarına yönelik olarak yapılan değerlendirmelerin nesnel ve doğru olmadığı, öğretmenlerin bu aşamada objektif olmadıkları ve puanlamaların adil yapılmadığı sonucuna ulaşmış, bireysel ses eğitimi dersine yönelik ortak bir lme – değerlendirme kriter tablosunun gerekli olduğunu ifade etmiştir.

Öğretim elemanlarına yöneltilen yedinci soru olan “Ses eğitimi ğretim programlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik olarak Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı ğretim elemanlarının iş birliği içerisinde olması gerekliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusundan ulaşılan kodlar “program geliştirme ve iyileştirmede ğretim elemanı işbirliği gerekliliği” teması haline getirilmiş, görüşler bu doğrultuda değerlendirilmiştir. Elde edilen kodlardan ses eğitimi ğretim programlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik olarak ğretim elemanı işbirliğinin ve standart bir programın oluşturulmasının gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan alışmalar da benzer şekilde ğretim elemanı iş birliğinin gerekliliği ve önemi üzerinde durmaktadır. Karkın (2010) yapmış olduğu çalışmada ilgili kurumların bir araya gelerek müzik eğitimi programlarını tartışması ve ortak bir karar doğrultusunda söz konusu programların yeniden yapılandırılması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretim elemanlarına yöneltilen sekizinci soru olan “Ses eğitimi ğretim elemanlarının program hazırlama ve geliştirme yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusundan ulaşılan kodlar “ğretim elemanlarının program hazırlama ve geliştirme yeterliği” teması haline getirilmiş, görüşler bu doğrultuda değerlendirilmiştir. Ulaşılan tema çerçevesinde program hazırlama ve geliştirmenin lisansüstü bir eğitim ve uzmanlık gerektirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Eğitim planlı, programlı ve aşamalı bir süreçtir. Bu sürecin hazırlanmış bir program ile gerçekleştirilmesinin eğitimin etkililiği ve verimliliğini de olumlu yönde etkileyeceği bilinen bir gerçektir. Bu kapsamda eğitim programının hedefleri doğrultusunda hazırlanmış olan öğretim programlarının da gelişen teknolojilerle bütünleşmiş, bilimsel bulgulara dayanan, hedef, içerik, öğrenme – öğretme süreci ve değerlendirme boyutları ele alınarak hazırlanması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca öğretim programları çağdaş eğitim programları çerçevesinde, dersin amaç ve hedeflerini karşılayacak şekilde düzenlenmelidir. Bununla birlikte öğrenme – öğretme süreci içerisinde öğrenci bireysel farklılıklarına yönelik olarak teknik ve materyal çeşitliliğinin sağlanması, öğrenciye yönelik uygun öğrenme ortamlarının oluşturulması, uygulanan programın kalitesi ve öğrencilerin gelişiminin tespitine yönelik nesnel ve doğru yargılara varılabilecek değerlendirme kriterlerinin oluşturulması, programların uzmanlar tarafından öğretmenlerin bilgi ve tecrübelerinden yararlanılarak şekillendirilmesi de önemli görülmektedir.

Ülkelerin geleceğinin şekillenmesinde büyük rolleri olduğu düşünülen öğretmenlerin lisans eğitimlerinde aldıkları eğitimin niteliği büyük önem taşımaktadır. Nitelikli bir öğretmen eğitimi için nitelikli bir öğretim programının gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda müziğin bir kültür ögesi olarak gelişimin yanı sıra, bireyin ve toplumun gelişimine de katkı sağlayan bir meslek olarak müzik öğretmenlerinin de nitelikli bir program ile eğitilmesi gerekli görülmektedir (Tufan & Güdek, 2008, s. 27).

Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda müzik öğretmeni adaylarının meslek yaşamları boyunca en etkili araçlardan biri olan seslerini doğru ve etkili kullanmaları müzik öğretmeni adayları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu eğitim sürecinde yer alan derslerde öğretmen adaylarının ses eğitiminin temel gerekleri doğrultusunda doğru ses üretme, kullanma, sesini güçlendirme, ses sınırlarını geliştirmeye yönelik bir ses eğitimi

programını ile eğitilmeleri gerekli görülmektedir. Ancak var olan bireysel ses eğitimi programları tanımsal programlar olmaktan öteye gitmemektedir. Bu nedenle bireysel ses eğitimi dersi öğretim programlarının dersin amaçlarını kapsayacak şekilde, program geliştirme boyutları dikkate alınarak çağdaş öğretim programları çerçevesinde düzenlenmesi gerekli görülmektedir.

Öğretim elemanlarının program hedeflerine ulaşamaması dersin amaçlarına da ulaşamadığını göstermektedir. Bu nedenle programda yer alan hedefler ve hedef davranışlar ses eğitimi dersi veren öğretim elemanlarının görüşleri alınarak geliştirilmeli, programla örtüşmeyen hedef davranışlar program hedeflerine uygun şekilde düzenlenmelidir.

Programda belirtilen hedeflere ulaşmada süre yetersizliği yaşanması öğrenciden öğrenciye göre değişebilmektedir. Her bireyin gelişim düzeyi farklı olmak ile beraber ilgi, algı, motivasyon, geçmiş yaşantılar ve çalışma düzeni vb. etkenler de kişiden kişiye değişiklik gösterebilmektedir. Dolayısıyla programların öğrenci bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak hazırlanması gerekli görülmektedir.

Demirel (2007)' e göre içeriğin öğrenme ilkelerine uygun, sistematik bir şekilde düzenlenmesi, öğrenci gelişim özellikleri ve hazırbulunuşluk düzeylerine uygun; çağdaş, bilimsel, sanatsal ve felsefi gelişmeler ve bilgiler ile uyumlu olması gerekmektedir.

Bu düşünceden yola çıkarak öğretim programlarında öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önüne alınarak öğrenme – öğretme etkinlikleri çeşitlendirilmeli ve bu yolla öğrencinin ders ile ilgili kazanımları elde etmesi sağlanmalıdır.

Programlarda öğrenme – öğretme süreci öğrenciyi merkeze alacak, çağdaş eğitim teknolojilerinden yararlanılacak, çağdaş yöntem ve teknikleri içerisinde barındıracak şekilde düzenlenmelidir. Öğretme süreci içerisinde öğretmenin karşılaştığı en önemli sorunların başında öğrencilerin farklı öğrenme stilleri ve ihtiyaçlarına sahip olmaları yer almaktadır

(Demirel, 2007, s. 139). Bu nedenle öğretim elemanları ders programlarını öğrenci stil ve ihtiyaçlarına göre düzenleyebilmeli, öğrenme sürecini çeşitlendirebilmelidir.

Öğrencilerin tanınması, öğrenmelerinin izlenmesi ve öğrenme düzeyinin belirlenmesi amacı ile gerçekleştirilen değerlendirme süreci öğrencinin gelişebileceği öğrenme – öğretme ortamının yaratılması, öğrencilerin kazanımları ile ilgili eksikliklerinin giderilmesi ve öğrenme düzeyinin belirlenerek hedeflerin gerçekleşme derecesinin tespiti açısından büyük önem taşımaktadır (Özçelik, 1998, s. 231). Bu nedenle öğretim programları hazırlanırken süreç içerisinde değerlendirme basamağı ihmal edilmemeli, öğrenci kazanımlarına yönelik kriterler tespit edilmeli ortak bir değerlendirme süreci ile tarafsız ve kapsamlı bir değerlendirme yapılmalıdır. Bununla birlikte dersin kazanımlarının, öğrenci eksikliklerinin ve gelişimlerinin tespitine ilişkin daha doğru, nesnel verilere ulaşabilmek amacı ile dereceli puanlama ölçekleri kullanılmalıdır. Öğretim elemanlarının dereceli bir kriter tablosu oluşturması ve öğrencileri bu tabloda yer alan kriterlere göre puanlaması daha nesnel ve kapsamlı değerlendirmelerin yapılabilmesine olanak sağlayabilir ve öğretim elemanının programı uygulamadaki başarısı üzerine kendi öz – değerlendirmesini yapmasına da imkan tanıyabilir.

Öğretmen adaylarının, alanında yeterli donanımı sağlayabilecek – edinebilecek nitelikli bir öğretmen olarak yetişmesi mesleki yaşamlarında önemli ve gerekli bir zorunluluktur. Bu kapsamda öğretmen adayını yetiştirecek öğretim elemanının mesleki bilgi – becerisi, teknik donanımı ve programı uygulamadaki başarısı önemli görülmektedir. Buna bağlı olarak öğretmen yetiştiren kurumlarda ilgili alan uzmanlarının bulunması, eğitimin kalitesi ve öğretmen adaylarına yeterli donanımı sağlayacak olması açısından gereklidir. Ancak bazı öğretim kurumlarında gerekli alan uzmanlarının bulunmayışı ve ders ile ilgili öğretim elemanı açığının diğer alanlarda uzman öğretim elemanları ile kapatılmaya çalışılması öğretmen adayının mesleki bilgi – beceri ve donanım açısından eksiklerinin

olmasına neden olacaktır. Bu nedenle her alanda olduğu gibi ses eğitimi alanında da derslerin alan uzmanları tarafından yürütülmesi, devlet tarafından yeterli istihdamın sağlanması gerekli görülmektedir.

Öğretim programlarının yürütülmesinde en büyük rol öğretmenlere düşmektedir. Bu nedenle programları hazırlamak ve uygulamak ile yükümlü öğretmenlerin görüşleri dikkate alınarak programlarda yapılandırmaya gidilmelidir.

Yeni program geliştirme çalışmalarında mevcut programlardaki eksiklikler tespit edilmeli, yapılacak düzenlemeler bu tespitler ışığında yanlış uygulamalara yönelik gerekli tedbirler alınarak gerçekleştirilmelidir. Bununla birlikte gelişen dünya ve değişen toplumlar dikkate alınarak program geliştirme alanında yapılan çalışmalar süreklilik göstermeli ve çalışmaların planlı ve organize bir şekilde yürütülmesi sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Abir, M. (2017). *2013 İlkokullar ve ortaokullar fen bilimleri dersi öğretim programlarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi-Muğla ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Acar, N. (2014). *Türkiye’ de ses eğitiminin (şan) gelişimi ve uzman görüşleri ile değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Acat, M. B., & Uzunkol, E. D. (2010). Sınıf öğretmenlerinin ilköğretim programlarındaki değerlendirme sürecine ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (31), 1 – 27. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/70159>’ dan alınmıştır.
- Akpınar, B. (2011). Eğitim programları ve öğretim eğitimde program geliştirme öğretme öğrenme kuramları öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Data Yayınları.
- Aktüze, İ. (2003). Müziği anlamak müzik ansiklopedisi sözlüğü. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Alım, M. (2003). *Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Arıkan, R., (2011). Araştırma yöntem ve teknikleri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aslan, M. (2015). *Eğitim fakültelerindeki öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesi ve öğretim programının hazırlanması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ataman, M. (2007). *Benzeşen ve ayrışan yönleriyle 1998 ve 2004 ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programlarında (4. – 5. sınıflar) ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri ve bunlara ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Ayas, A., Özmen, H., Demircioğlu, G., & Sağlam, M. (1999). Türkiye’de ve dünyada yapılan program geliştirme çalışmaları: kimya açısından bir derleme. *D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 211-219.
- Aycan, K. (2005). *Opera sanatına yönelik ses eğitiminde (şan) nefesin, sesin oluşumu ve fiziksel özelliklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ballanthyne, J., & Packer, J. (2010). Effectiveness of preservice music teacher education programs: perceptions of early-career music teachers. *Music Education Research*, 6 (3), 299 – 312. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1461380042000281749>’ dan alınmıştır.
- Baş, G. (2014). Lise öğrencilerinde yabancı dil öğrenme kaygısı: Nitel bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 101 – 119.
- Baş, E. (2017). *Ses eğitimi için yazılmış piyano eşlikli Türk müziği eserlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Başaran Tanrıöver, G. (2011). *Güzel sanatlar ve spor liselerinde bireysel ses eğitimi ders kitabının, öğrenci ve öğretmen açısından işlevselliğinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Becerik, G. (1997). *Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, müzik eğitimi bölümü öğrencilerinin ana çalgı dersine ilişkin başarıları ile öğretim elemanları öğrenci görüşlerinden hareketle ana çalgı öğretim programlarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Birgin, O. (2010). *4 – 5. Sınıf matematik öğretim programında öngörülen ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmenler tarafından uygulanabilirliği*

- (Yayımlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Birgin, O., & Baki, A. (2012). Sınıf öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme uygulama amaçlarının yeni matematik öğretimi programı kapsamında incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (165), 152 – 167. <http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1055>' den alınmıştır.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F., (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Carey, G., & Lebler, D. (2012). Reforming a bachelor of music programme: a case study. *International Journal of Music Education*, 30 (4), 312 – 327. <https://doi.org/10.1177/0255761412459160>' dan alınmıştır.
- Cevanşir, B., & Güzin G. (1982). Foniatri: sesin oluşumu, bozuklukları ve korunmasında temel ilkeler. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları.
- Cutiatta, R. (2007). Content for music teacher education in this century. *Arts Education Policy Review*, 108 (6), 11 – 18. <https://doi.org/10.3200/AEPR.108.6.11-18>' den alınmıştır.
- Çelebi Uzgur, B. (2014). *Bilişim teknolojileri ve yazılım dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Ege bölgesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2), 207-237. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423879827.pdf> den alınmıştır.
- Çepni, S. (2012). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çevik, S. (1997). Koro eğitimi ve yönetim teknikleri. Ankara: Doruk Yayıncılık.

- Çevik, S. (2006). Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlilikleri Yönünden Değerlendirilmesi. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirileri Kitabı içinde (ss. 641-657). Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi. <http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/pamukkale/S-Cevik.pdf>’ den alınmıştır.
- Çevik, S. (2013). Koro eğitimi ve yönetimi. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st-century teacher education. *Journal of Teacher Education*, 57 (3), 300 – 314. <https://doi.org/10.1177/0022487105285962>’ den alınmıştır.
- Demir, O. Ö. (2009). Nitel Araştırma Yöntemleri. K. Böke (Editör), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. (ss. 287 – 318). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Demirel, Ö. (2007). Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya. (10. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2012). Öğretim ilke ve yöntemleri öğretme sanatı. (19. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Duman, M. (2011). *Sosyal bilgiler dersi öğretim materyallerinde empati becerisinin geliştirilmesi: amaç, kapsam ve etkililik* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ekici, T. (2008). *Müzik öğretmeni yetiştirmede bireysel ses eğitimi dersine yönelik bir program geliştirme çalışması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ekici, T. (2012). Bireysel ses eğitimine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (3), 557–569. <http://gefad.gazi.edu.tr/article/view/5000078386> ‘ dan alınmıştır.
- Ekiz, D. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Egüz, S. (1999). Toplu ses eğitimi I. Ankara: Doğu Matbaacılık.
- Erden, M. (1998). Eğitimde program değerlendirme. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, S. (2008). *Ses eğitiminde terminoloji ve temel kavramlar bazında öğrenci yeterliliklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ertuğrul, A. (2006). *Mesleki müzik eğitimi veren konservatuvarlardaki diksiyon eğitiminin niteliği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Eski, C. (2017). *Ortaokul matematik dersi öğretim programına ilişkin öğretmen ve uzman görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Evren, G. F. (2013). Programlı bir ses eğitimi kapsamında dil-konuşma ögesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2 (5), 50-60.
- Evren, G. F., (2011). *Ses eğitimi çalışmalarının İngilizce konuşma sorunlarının giderilmesindeki etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Evren, G. F. (2006). *Ses eğitimi yöntemlerinin ses hastalıklarının tedavisinde kullanımı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Göğüş, İ. M. (2007). Sesin bakımı, korunması ve eğitimi. Bursa: Karen – Ofset.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., & Taşgın, S. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güney, B. G. (2014). *Bilim tarihine dayalı öğretim materyallerinin fizik dersi öğretim programına ve öğretime uygunluğunun değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Güngör Kazan, N. (2010). *Ortaöğretim IX. sınıf coğrafya dersi öğretim programının uygulanmasında yaşanan sorunların öğretmen görüşleriyle değerlendirilmesi (Ankara ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürkan Öztürk, F. (2003). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda ses eğitiminin önemi ve bireysel ses eğitimi dersi. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (1), 79 – 85.
- Gürzap, C., (1999). *Konuşan insan*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gürzap, C., (2012). *Söz ve diksiyon “Konuşan insan”*. (18. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Helvacı, A. (2012). *Şarkı söyleme eğitimi temel konular ve uygulamalar*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Ilomaki, I., Laukkanen, A. M., Leppanen, K. & Vilkmann, E. (2008). Effects of voice training and voice hygiene education on acoustic and perceptual speech parameters and self – reported vocal well – being in female teachers. *Logopedics Phoniatrics Vocology*, 33 (2), 83 – 92. <https://doi.org/10.1080/14015430701864822>’ den alınmıştır.
- İksesus, S. (1965). *Ses eğitimi ve korunması*. İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi.
- İstanbulu, S., & Özçimen, A. (2013). GSSSL Öğrencilerinin bireysel ses eğitimi ve koro eğitimi derslerinde yaşadıkları sorunların ders çizelgesi açısından değerlendirilmesi. *Qualitative Studies*, 8 (2), 1 – 11. <http://dergipark.gov.tr/nwsaqual/issue/20061/213591>’ den alınmıştır.
- İşman, A., & ESKİCUMALI, A., (1999). *Eğitimde planlama ve değerlendirme*. Adapazarı: Değişim Yayınları.
- Kabakçı Yurdakul, I., Çolak, C., & Dulkadir Yaman, N. (2016). Nitel veri analizinde adım adım Nvivo kullanımı. I. Kabakçı Yurdakul (Editör). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Karaoğullarından, A. (2013). *Türk müziği eğitimi alanlarda ses eğitiminin ses alanı ve ses kalitesi üzerine etkileri* (Uzmanlık tezi). Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Manisa.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (18. basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karkın, A. M. (2010). *Güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri lisans programlarının incelenmesi ve değerlendirilmesi*. IX. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı içinde (ss. 34 – 40). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Kartal, M. (2013). *Ses teknikleri*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Kekeç, D. Y., & Albuz, A. (2008). *Müzik öğretmenliği anabilim dallarında uygulanan bireysel ses eğitimi derslerinde Türk müziğine dayalı ezgilerin kullanımına ilişkin bir araştırma*. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (2), 51-67.
- Kekeç, D. Y. (2016). *Müzik öğretmenliği anabilim dallarında uygulanan bireysel ses eğitimi derslerinde Türk müziğine dayalı ezgilerin kullanımına ilişkin bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kızıldeli, N. (2008). *Programlı bir ses eğitimine bağlı olarak solunum mekanizmasının sesin algısal, görsel, akustik ve aerodinamik özellikleri üzerine etkileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Konur, K. (2012). *Ortaöğretim matematik dersi öğretim programının içerik ögesine ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, İ. (2006). *Yeni ilköğretim birinci sınıf programının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi*. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 419 – 431. <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/538>' den alınmıştır.

- Kovacic, G. (2005). Voice education in teacher training: an investigation into the knowledge about the voice and voice care in teacher-training students. *Journal of Education for Teaching*, 31 (2), 87 – 97. <https://doi.org/10.1080/02607470500127178>' den alınmıştır.
- Kudret, H. (2017). *Bireysel ses eğitimi dersinde kullanılan repertuvarın incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Kurt, F. (2004). *Bedensel ve zihinsel gevşeme tekniklerinin ses eğitiminde kullanılabilirliği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Kuş, E. (2012). Nicel – nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri, nicel mi nitel mi?. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Mendes, A. P., Rothman, H. B., Sapienza, C. & Brown Jr. W. S. (2003). Effects of vocal training on the acoustic parameters of the singing voice. *Journal of Voice*, 17 (4), 529 – 543. [https://doi.org/10.1067/S0892-1997\(03\)00083-3](https://doi.org/10.1067/S0892-1997(03)00083-3)' den alınmıştır.
- Meriç, G., & Tezcan, R. (2005). Fen bilgisi öğretmeni yetiştirme programlarının örnek ülkeler kapsamında değerlendirilmesi (Türkiye, Japonya, Amerika ve İngiltere örnekleri). *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 62 – 82. <http://fbed.balikesir.edu.tr/index.php/dergi/article/view/249/230>' dan alınmıştır.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber. Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Mustan, H. (2010). *Anadolu güzel sanatlar ve spor liseleri müzik bölümü 12. sınıf öğrencilerinin bireysel ses eğitimi dersinde karşılaştıkları zorluklar üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Mustan, H., & Sevinç, S. (2011). Güzel sanatlar ve spor liseleri müzik bölümü 12. sınıf öğrencilerinin bireysel ses eğitimi dersinde karşılaştıkları zorluklar. *E – Journal of New World Sciences Academy* 6 (4), 579 – 594.
- Nurol, S. (2009). *Spikerlik eğitiminde ses kalitesi ve boğumlama bozukluklarının düzeltilmesinde ses eğitimi yöntemlerinin etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Oğuz, A. (2009). *1992 yılı resim – iş dersi öğretim programı ile 2006 yılı görsel sanatlar dersi öğretim programının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ömür, M. (2001). *Sesin peşinde*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Özçelik, D. A. (1998). *Eğitim programları ve öğretim*. (Dördüncü basım). Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özkanal, Ü. (2009). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi yabancı diller bölümü İngilizce hazırlık programının değerlendirilmesi ve bir model önerisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Pizolato, R. A., Rehder, M. I. B. C., Dias, C. T. S., Meneghim, M. C., Ambrosano, G. M. B., Mialhe, F. L., & Pereira, A. C. (2013). Evaluation of the effectiveness of a voice training program for teachers. *Journal of Voice*, 27 (5), 603 – 610.
<https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2013.04.013>’ den alınmıştır.
- Polat, S. (2017). Ses eğitiminin temel öğeleri ve çeşitli söyleme tekniklerine yönelik uzman görüşleri ve performans değerlendirme ölçeği örneği. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 3 (1), 1 – 18. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/328533>’ den alınmıştır.
- Sabar, G., (2008). *Sesimiz eğitimi ve korunması*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

- Sadioğlu, Ö. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin sorunları, beklentileri ve önerilerine yönelik nitel bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Saklıca, E., (2010). *Bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecindeki yaklaşımlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Say, A. (2002). Müzik sözlüğü. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A., (2006). Müziğin kitabı. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2011). Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sümer, N., Demirutku, K., & Özkan, T. (2005). Araştırma teknikleri. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sünbül, M. A. (2010). Öğretim ilke ve yöntemleri. (Genişletilmiş 4. baskı). Konya: Eğitim Akademi Yayınları.
- Sözer, V. (2005). Müzik ansiklopedik sözlük. (Geliştirilmiş ve güncellenmiş 5. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- şeker, H., Görğen, İ., Tuncel, İ., Alcı, B., Kablan, Z., Baykara, K., ... Turan, H. (2013). Eğitimde program geliştirme kavramlar yaklaşımlar. Ankara: Anı Yayınları.
- şenbay, N. (2007). Söz ve diksiyon sanatı. İstanbul: Yapı Kredi Bankası Yayınları.
- Taş, H., & Kıroğlu, K. (2018). 2017 İlkokul sosyal bilgiler dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elementary Education Online*, 17 (2), 697 – 716. <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/2668>' den alınmıştır.
- Türk Dil Kurumu. (2018). Bilim ve sanat terimleri sözlüğü.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5c6578b48e2647.59080085' den alınmıştır.

Timmermans, B., De Bodt, B. S., Wuyts, F. L., & Heyning, P. H. V. (2005). Analysis and evaluation of a voice-training program in future professional voice users. *Journal of Voice*, 19 (2), 202 – 210. <https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2004.04.009>' dan alınmıştır.

Toker, S. (2018). *Güzel sanatlar fakültelerinde yürütülen bireysel ses eğitimi dersine yönelik öğretim programı modeli* (Yayımlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Tonya, A. (2008). *Eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümlerinde bireysel ses eğitimi derslerinde karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Töreyn, A. M. (1 – 3 Eylül 1999a). *Eğitim Fakültelerinin Müzik Öğretmenliği Lisans Programlarındaki Şarkı Söyleme Eğitimi “Bireysel Ses Eğitimi” Dersinin Ölçme ve Değerlendirme Sorunları*. VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sunuldu, Trabzon. www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/M-Toreyin_7.html' den alınmıştır.

Töreyn, A. M. (1999b). *Eğitim Fakülteleri Müzik Öğretmenliği Programı Anabilim Dalındaki (Şarkı Söyleme Eğitimi) Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Niteliği*. VI. İstanbul Türk Müziği Günleri Sempozyumunda sunuldu, İstanbul. http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/M-Toreyin_1.html' den alınmıştır.

Töreyn, A. M. (2002). Müzik öğretmenliği eğitiminde ses eğitimi. *Müzik Eğitimcileri Derneği (Müzed) Dergisi*, 5, 4 – 5. http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/makale/M-Toreyin_12.html' den alınmıştır.

- Töreyin, A. M. (2008). Ses eğitimi temel kavramlar – ilkeler – yöntemler. Ankara: Sözkesen Matbaacılık.
- Tufan, E., & Güdek, B. (2008). Müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 25 – 40.
<http://dergipark.gov.tr/tebd/issue/26113/275114>' den alınmıştır.
- Tuncel, T. (2015). *Lise matematik dersi öğretim programı ölçme-değerlendirme boyutunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Türkdoğan, O., & Gökçe, O. (2012). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemi. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Türkmen, E. F. (2007). Ulusaldan evrensel ses eğitiminde Kütahya türküleri. Kütahya: Ekspres Matbaası.
- Uçan, A. (15 – 17 Nisan 1995). *Türkiye’ de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Yeniden Planlandırılması ve Eğitim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi*. Anadolu Üniversitesi G.S.F. tarafından düzenlenen sempozyumda sunuldu, Eskişehir.
<https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/1037/109422.pdf?sequence=1&isAllowed=y>' den alınmıştır.
- Uçan, A. (1997). Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uludağ Üniversitesi. (2018). Bireysel ses eğitimi ders planı I.
(<http://bilgipaketi.uludag.edu.tr/Ders/Index/847439>)' dan alınmıştır.
- Ulusavaş, M. (2004). Eğitim bilimine giriş. (Üçüncü. baskı). İzmir: İz Yayın Dağıtım.
- Uşun, S. (2012). Eğitimde program değerlendirme süreçler yaklaşımlar ve modeller. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Ünal, S., Coştu, B., & Karataş, F. Ö. (2004). Türkiye’de fen bilimleri eğitimi alanındaki program geliştirme çalışmalarına genel bir bakış. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 183 – 202.
- Ünsal, H. (2013). Yeni öğretim programlarının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Elementary Education Online*, 12 (3), 635 – 658.
<http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/1381>’ den alınmıştır.
- Varış, F. (1988). Eğitimde program geliştirme “teori ve teknikler”. (Dördüncü basım). Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi.
- Yangın, B. (2005). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzunun değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5 (2), 477-516.
<https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents>’ den alınmıştır.
- Yaşar, Y. (2015). *Güzel sanatlar ve spor liselerinde koro çalışmalarında karşılaşılan sorunlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilyurt, E. (2013). Yapılandırmacı öğrenme temelli bir öğretim programının oluşturulmasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 6 (3), 316-342.
- Yıldırım, A., & Şimşek H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, N. (1998). *Fonasyon sistemindeki yapıların ses üzerindeki etkileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yiğit, V. B. (2014). *Güzel sanatlar lisesi bireysel ses eğitimi dersi öğretim programının uygulanmasında karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri ile incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Yüksek Öğretim Kurulu. (1998). Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları.

Ankara.

http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/Egitim_fakultesi_ogretmen_yetistirme_lisans_programlari_mart_98.pdf/5e166018-b806-48d5-ae13-6afd5dac511c' den alınmıştır.

Yüksek Öğretim Kurulu. (2018). Müzik öğretmenliği lisans programı. Ankara.

http://www.yok.gov.tr/documents/10279/41805112/Muzik_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf' den alınmıştır.

Ekler

Ek 1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1. Mesleki kıdem yılınız:
 - a. 5 yıl ve altı
 - b. 5-10
 - c. 10-15
 - d. 15 yıl ve üzeri
2. Kaç yıldır ses eğitimi öğretim elemanı olarak görev yapıyorsunuz?
3. Öğretim programını kendiniz mi hazırlıyorsunuz? Programın hazırlanmasında çalışan bir zümreniz var mı? Öğretim Programını hangi süreçleri dikkate alarak hazırlıyorsunuz?
4. YÖK tarafından Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarına yönelik olarak hazırlanmış olan bireysel ses eğitimi ders içerikleri sizce dersin amaç ve hedeflerini yeterince karşılıyor mu?
5. Kurumunuz tarafından hazırlanan programda belirtilen hedeflerin tamamına ulaşabilmenize ilişkin görüşleriniz nelerdir?
6. Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında gerçekleştirilen ses eğitimi program içeriği, programın hedeflerine ulaşılabilmesi açısından yeterli midir? Konuya ilişkin görüşleriniz nelerdir?
7. Ses eğitimine yönelik olarak, kurumunuz tarafından hazırlanmış olan program öğrenme – öğretme süreçleri içerisinde öğrenciye kazandırılması hedeflenen davranışları (ses eğitimi anatomisi, fizyolojisi, postür, nefes, gevşeme egzersizleri, fonasyon, rezonans, artikülasyon ve diksiyon) karşılıyor mu?
8. Bireysel ses eğitimi dersi öğrenme – öğretme sürecinde kurumunuz tarafından hazırlanmış olan program dışına çıkıyor musunuz? Nedenlerini belirtir misiniz?
9. Hedef ve hedef davranışlara ulaşma durumunu tespit etmek üzere hazırlanmış değerlendirme kriterleriniz var mıdır?

10. Ses eğitimi öğretim programlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik olarak Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı öğretim elemanlarının iş birliği içerisinde olması gerekliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

11. Ses eğitimi öğretim elemanlarının program hazırlama ve geliştirme yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Ek 2: Araştırma Uygulama İzin Dilekçeleri

Evrak Tarih ve Sayısı: 11/06/2018-E.40815

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi

Sayı :62297456-044/
Konu :Ölçek Uygulama İzni İsteği – Sera
ÖZAKÇE

GENEL SEKRETERLİĞE

İlgi :Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü'nün 30/05/2018 tarih ve 19766 sayılı yazısı.

İlgi yazıda adı geçen Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Sera ÖZAKÇE'nin hazırlamış olduğu "Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi" adlı çalışmasını Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında uygulama isteği Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Erdinç DURU
Dekan Vekili

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Sümeyye AKKUŐ

Tel: 0 (025) 8
F-Pncta

Faks: 0 (258) 0
Elektronik Ağ:http://pau.edu.tr/egitim/default.aspx

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 68203582-044-E.1800081598
Konu : Sera ÖZAKÇE'nin Uygulama İzni

06/06/2018

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 31.05.2018 tarihli ve 93130991-044-E.1800078587 sayılı yazımız.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Sera ÖZAKÇE'nin, "Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi" konulu tezi kapsamında hazırladığı anket çalışmasını Fakülteniz Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapan öğretim elemanlarına uygulama istemi Fakültemiz Bilimsel Araştırmaları Değerlendirme Kurulu tarafından incelenmiş ve uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ
Dekan

Belge Doğrulamak İçin: <https://ubys.comu.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index> adresinden 4AD7FH9 kodu girerek belgeyi doğrulayabilirsiniz.

Adres : Anafartalar Kampüsü 17100

Bilgi İçin İrtibat : Alp Arslan - Teknisyen

Telefon :

Belgegeçer No :

İnternet Adresi :

e-posta : alparslan@comu.edu.tr

1800081598 numaralı belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince Salih Zeki Genç tarafından 06.06.2018 tarihinde güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 35609705-300
Konu : Uygulama İzni

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi . 01.06.2018 tarihli ve 45333631-300/00000287827 sayılı yazınız

İlgi yazınıza istinaden, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Seru ÖZAKÇE'nin Fakültemiz Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalında yapmak istediği ölçek uygulama çalışması uygun görülmüştür

Gereğini arz ederim

e-İmzalıdır
Doç. Dr. Arzu DOĞRU
DEKAN V.

Ek: Uygulama İzni

Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü
Adres: Aksaray Üniversitesi
Tel: 3822883315

1 / 1

Bilgi için: Zafer YILDIZ
Fax: 3822883333
WEB: www.aksaray.edu.tr

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden 2da138c7-904a-4cc3-a0a9-2b6cb39dd60c kodu ile erişebilirsiniz.
Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
MUĞLA SİTKİ KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
 Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı: 89241861-302.08.00.00-1313/461

18/06/2018

Konu: İzin İşleri

MUĞLA SİTKİ KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgili: Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanlığının 11.06.2018 tarihli ve 14988706-302.08.00.00-154 sayılı yazısı

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Sera ÖZAKÇE'nin, "Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması kapsamında Fakültemiz Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda uygulamak istediği ölçeği incelenmiş olup, uygulanabilirliği Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

Prof.Dr. Mustafa Volkan COŞKUN
 Dekan V.

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI

E-İmzalıdır

Sayı : 46810852-399.99-E.1251
Konu : Uygulama İzni (Sera ÖZAKÇE)

06/06/2018

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi :05.06.2018 tarih ve 69972237-399.99-786 sayılı yazımız.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Sera ÖZAKÇE'nin "*Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi*" başlıklı tez çalışması kapsamında Fakültemiz Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalında görev yapan öğretim elemanlarına uygulama yapma isteği Dekanlığımızca uygun bulunmuştur.

Gereğine arz ederim.

Prof. Dr. Bekir ÇINAR
Dekan V.

Ek: Bölüm Başkanlığı Yazısı (2 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof.Dr. Bekir ÇINAR tarafından 06.06.2018 tarihinde e-imzalanmıştır. Evrağımızı <http://eimza.ohu.edu.tr/eimza/default.aspx> linkinden 0A8B7F61XC kodu ile doğrulayabilirsiniz.

Adres:Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özlük Bürosu Merkez Yerleşke Bor Yolu Üzeri 51240 -NİĞDE
Tel: (0 388) 225 43 28 Fax: (0 388) 225 43 16 e-posta: egitimozluk@ohu.edu.tr

E-İmzalıdır

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜM BAŞKANLIĞI

Sayı : 57445820-399.99-E.308

06/06/2018

Konu : Sera ÖZAKÇE'nin Uygulama İzni

DEKANLIK MAKAMINA

İlgi : Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 05/06/2018 tarihli ve 69972237-399-786 sayılı yazısı.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Sera ÖZAKÇE'nin "Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulama yapma isteği Bölüm Başkanlığımızca uygun görülmektedir.

Bilgilerinize ve gereğine arz ederim.

Doç. Dr. Serkan Ercan BAĞÇECİ
Bölüm Başkan V.

EK:

1- Anabilim Dalı Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof. Dr. Bekir BAĞÇECİ tarafından 06/06/2018 tarihinde e-İmzalanmıştır. Evrağınızı <http://eimza.ohu.edu.tr/eimza/default.aspx> linkinden 906B006033 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

Adres: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Merkez Yerleşke 51240 NİĞDE Ayrıntılı bilgi için irtibat: Bölüm Sekreterliği
Telefon: (0 388) 225 44 28 Belgegeçer: (0 388) 225 43 16
e-posta: egitimfak@ohu.edu.tr

Elektronik Ağ: <http://egitim.ohu.edu.tr>

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI

Sayı :57445820/399.99/307

06/06/2018

Konu :Sera ÖZAKÇE'nin Uygulama İzni

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜM BAŞKANLIĞINA

İlgi : Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 05/06/2018 tarihli ve 69972237-399-786 sayılı yazısı.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Sera ÖZAKÇE'nin "Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulama yapma isteği Anabilim Dalı Başkanlığımızca uygun görülmektedir.

Bilgilerinize ve gereğine arz ederim.

Doç. Dr. Mehtap AYDINER UYGUN
Anabilim Dalı Başkan V.

Évrak Tarih ve Sayısı: 08/06/2018-E.27554

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
Necatibey Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 70465693-044-
Konu : Sera ÖZAKÇE (Anket İzni)

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 06/06/2018 tarihli ve 27183868/044/27106 sayılı yazı.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sera ÖZAKÇE'nin "Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışmasını Fakültemiz Güzel Sanat Eğitimi Bölümünde yapmak istemesi, çalışmasını kendisinin yapması ve iki hafta önceden haber verilmesi koşulu ile uygun bulunmuştur

Bilgilerinize gereğini arz ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Mehmet BAŞTÜRK
Dekan

Dinkçiler Mah. Soma Cad. Merkez/Balıkesir
Tel: 2662412762-130
E-Posta: goktas@balikesir.edu.tr

Faks: 2662495005
Elektronik ağ: www.balikesir.edu.tr/nef

Ayrıntılı bilgi için İrtibat: Tarık Yavaş

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
GENEL SEKRETERLİK
Personel Daire Başkanlığı

Sayı/Ref : B.30.2.TÜ.0.70.71.01/ 132
Konu/Subj :Anket Uygulama İzni Hak.

19 Haziran 2018

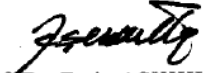
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

BURSA

İLGİ: 30.05.2018 gün ve 19766 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sera ÖZAKÇE'nin "Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi" tez konulu anket çalışmasını Üniversitemiz Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde yapması ve anket formunun yeterli miktarda (yaklaşık 90 adet) çoğaltılarak bizzat kendisinin yapması koşuluyla Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Emin AŞIKKUTLU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı
(Tedviren)

Tel: 0 462 377 2110
Fax:0 462 377 42 92

Ayrıntılı Bilgi İçin
Sevil ZORLU

Ek 3: Özgeçmiş**Özgeçmiş**

Doğum Yeri ve Yılı	:	Antalya – 1994		
Öğr. Gördüğü Kurumlar	:	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	:	2008	2012	Antalya Tic.ve San. Odası A.G.S.L
Lisans	:	2012	2016	Uludağ Üniversitesi
Yüksek Lisans	:	2016	2019	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doktora	:			
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	:			
Çalıştığı Kurumlar	:			
Yurt Dışı Görevleri	:			
Kullandığı Burslar	:			
Aldığı Ödüller	:			
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar	:	Antalya Opera Bale Sanatları ve Sevenleri Derneği		
Editör veya Yayın Kurulu Üyeliği	:			
Yurt İçi ve Yurt Dışında Katıldığı Projeler	:			
Katıldığı Yurt içi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar	:			
Yayımlanan Çalışmalar	:			

Özakçe, S., & Gül, G. (2017). An Evaluation Regarding the Usability of "Vaccaj" Methods of Nicola Vaccai in Professional Music Education, *Journal of Education and Practice*, 8 (20), 1-5.

Diğer Profesyonel Etkinlikler:

1. 2012 – 2013 Yılı Bahar Dönemi I. Sınıf Konseri
2. 2013 – 2014 Yılı Bahar Dönemi II. Sınıf Konseri
3. 2015 – 2016 Yılı Bahar Dönemi IV. Sınıf Konseri
4. 2015 – 2016 Yılı Yıl Sonu Konseri
5. 26 Nisan 2017 Yüksek Lisans Şan Resitali

11/03/2019

Sera ÖZAKÇE

Ek 4: Tez oğaltma ve Elektronik Yayınlama İzin Formu

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ OğALTMA VE ELEKTRONİK YAYINLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Sera Özakçe
Tez Adı	Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans Tezi
Tez Danışman(lar)ı	Dr. Öğr. Üyesi Gülnihal Gül
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni	☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum. ☐ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum. ☐ Tezimin fotokopi çekilmesine izin vermiyorum.
Kısıtlama İzni	☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum. ☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasının ertelenmesini istiyorum. 1 yıl 2 yıl 3 yıl ☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin vermiyorum.

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 11/03/2019

İmza :